

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, **XXX**
[...](2019) **XXX** draft

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

**Bizottsági közleménytervezet a jogellenes és összeegyeztethetetlen állami támogatások
visszafizettetéséről**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

Bizottsági közleménytervezet a jogellenes és összeegyeztethetetlen állami támogatások visszafizettetéséről

Tartalomjegyzék

1.	BEVEZETÉS	3
2.	ÁLTALÁNOS ELVEK.....	4
2.1	A visszafizettetés célja és hatóköre.....	5
2.2	A lojális együttműködés elve	6
2.2.1	Az általános elv	6
2.2.2	Az információk megosztására vonatkozó elv	6
2.3	A visszafizetési kötelezettség.....	7
2.4	A visszafizetési kötelezettség korlátai	8
2.4.1	Az uniós jog általános elvei	8
2.4.1.1	A jogbiztonság elve.....	8
2.4.1.2	A bizalomvédelem elve.....	9
2.4.1.3	A jogerő elve	11
2.4.2	Jogvesztő határidő.....	11
2.4.3	A visszafizetetés teljes lehetetlensége.....	12
2.5	A nemzeti jog alkalmazása és a Bizottság visszafizetési határozatainak azonnali és hatékony végrehajtása	14
3.	A BIZOTTSÁG ÉS AZ ÉRINTETT TAGÁLLAM SZEREPE	15
3.1	A Bizottság szerepe.....	15
3.2	A tagállam szerepe	16
4.	A VISSZAFIZETTESI HATÁROZAT VÉGREHAJTÁSA.....	16
4.1	A határozat végrehajtására megállapított határidő meghosszabbítása iránti kérelem	17
4.2	Nyitóülés	17
4.3	Azon kedvezményezettek azonosítása, amelyektől a támogatást vissza kell követelni	18
4.3.1	A támogatás kedvezményezettjének azonosítása, ha a kedvezményezett vállalkozáscsoporthoz tartozik	18
4.3.2	A visszafizetési felszólítás kiterjesztése; gazdasági folytonosság	19
4.3.2.1	Eszközügylet	19
4.3.2.2	Részvényügylet	20
4.3.2.3	Fúziók és más átszervezések.....	20
4.3.3	Az adóügyi intézkedésekhez nyújtott támogatás kedvezményezettjei.....	21

4.4	A visszatérítendő összeg számszerűsítése.....	21
4.4.1	Adóügyi intézkedések	22
4.4.2	A visszafizettetési kamat kiszámítása	23
4.5	A visszafizetési felszólítás kézbesítése	23
4.6	A visszafizettetés ideiglenes végrehajtása	24
4.7	Alternatív visszafizettetési módok	25
4.8	Fizetéseketelenségi eljárások	26
4.9	A visszafizettetési eljárások ideiglenes és végleges lezárása.....	28
5.	NEMZETI BÍRÓSÁGOK ELŐTTI JOGVITA.....	28
6.	A BIZOTTSÁG VISSZAFIZETTETÉSI HATÁROZATA VÉGREHAJTÁSA ELMULASZTÁSÁNAK KÖVETKEZMÉNYEI.....	29
6.1	Jogsértési eljárás.....	30
6.1.1	Az EUMSZ 108. cikkének (2) bekezdése szerinti kereset.....	30
6.1.2	Az EUMSZ 260. cikkének (2) bekezdése alapján indított kereset.....	31
6.2	A Degendorf-ítélet	32
7.	ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK.....	33

1. BEVEZETÉS

1. 2012-től az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) bevezette az állami támogatási szabályozás korszerűsítésének menetrendjét¹. A korszerűsítési menetrend keretében a Bizottság számos iránymutatást észszerűsített és egységesített. Egy jogalkotási csomag megerősítette a tagállamok felelősségét, és növelte az együttműködést a Bizottság és a tagállamok között az állami támogatások végrehajtása terén. Ennek eredményeként a tagállamok több támogatást nyújtanak a Bizottság előzetes ellenőrzése nélkül². A Bizottság a maga részéről fokozta az utólagos ellenőrzést annak biztosítása érdekében, hogy a tagállamok megszüntessék a versenytorzulásokat azzal, hogy visszafizettetik az állami támogatásra vonatkozó szabályok megsértésével kifizetett támogatásokat.
2. E közlemény célja az állami támogatás visszafizettetésére vonatkozó szabályok és eljárások magyarázata, valamint annak kifejtése, hogy a Bizottság hogyan működik együtt a tagállamokkal annak biztosítása érdekében, hogy a tagállamok eleget tegyenek az uniós jog értelmében fennálló kötelezettségeiknek. A közlemény címzettjei azok a tagállami hatóságok, amelyek feladata az állami támogatás visszafizettetését elrendelő bizottsági határozat (a továbbiakban: visszafizettetési határozat) végrehajtása.
3. Az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: Bíróság) 1973-ban állapította meg először, hogy a Bizottság hatáskörébe tartozik arról határozni, hogy egy tagállam módosítson vagy szüntessen meg egy olyan állami támogatást, amely összeegyeztethetetlen a belső piaccal, és jogában áll előírni a szóban forgó támogatás visszafizetését³. 1983-ban⁴ a Bizottság arról tájékoztatta a tagállamokat, hogy úgy határozott, hogy a rendelkezésére álló valamennyi eszközt felhasználja annak biztosítására, hogy a tagállamok teljesítsék az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) hatályos 108. cikkének (3) bekezdése szerinti kötelezettségeiket, köztük az állami támogatásra vonatkozó uniós szabályok megsértésével nyújtott támogatások visszafizettetésére vonatkozó kötelezettségüket is.
4. Az 1980-as évek második felében és az 1990-es években a Bizottság elkezdte szisztematikusabban elrendelni, hogy a tagállamok fiztessék vissza az összeegyeztethetetlen támogatásokat. 1999-ben a 659/1999/EK tanácsi rendelet⁵, amelynek helyébe az (EU) 2015/1589 tanácsi rendelet⁶ (a továbbiakban: eljárási rendelet) lépett, bevezette a visszafizettetés alapvető szabályait. A részletesebb

¹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az állami támogatások uniós szabályozásának korszerűsítése, COM/2012/0209 final.

² A 2018. évi állami támogatási értesítő szerint 2015 óta az újonnan bevezetett intézkedések, amelyekre vonatkozóan kiadásokat jelentettek, több mint 96 %-a mentes volt az előzetes bizottsági ellenőrzés alól. Lásd http://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/index_en.html.

³ Lásd a Bíróság C-70/72. sz. *Bizottság kontra Németország („Kohlegesetz”)* ügyben 1973. július 12-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1973:87, 13. pont.

⁴ A Bizottság közleménye, HL C 318., 1983.11.24., 3. o.

⁵ A Tanács 659/1999/EK rendelete (1999. március 22.) az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról, HL L 83., 1999.3.27., 1. o.

⁶ A Tanács (EU) 2015/1589 rendelete (2015. július 13.) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról (kodifikált szöveg), HL L 248., 2015.9.24., 9. o.

szabályokat a 794/2004/EK bizottsági rendeletben⁷ (a továbbiakban: végrehajtási rendelet) határozták meg.

5. 2007-ben a Bizottság „A tagállamokat a jogellenes és összeegyeztethetetlen állami támogatások visszafizettetésére felszólító bizottsági határozatok hatékony végrehajtásáról” című közleményében (a továbbiakban: a 2007. évi visszafizettetési közlemény)⁸ kifejtette politikáját és gyakorlatát.
6. Azóta a Bizottság gyakorlata és az uniós bíróságok ítélkezési gyakorlata is megváltozott. Ez a közlemény ismerteti a szóban forgó fejleményeket, és a 2007. évi visszafizettetési közlemény helyébe lép.
7. E közlemény az Európai Unió működéséről szóló szerződésben, az eljárási rendeletben és a végrehajtási rendeletben foglalt, az uniós bíróságok által értelmezett jogokhoz és kötelezettségekhez képest nem hoz létre új jogokat vagy kötelezettségeket, és nem is módosítja azokat.

2. ÁLTALÁNOS ELVEK

8. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ)⁹ tiltja, hogy a tagállamok olyan módon nyújtsanak pénzügyi előnyöket a vállalkozásoknak, ami torzíthatja a versenyt a belső piacon. Az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében az állami támogatás összeegyeztethetetlen a belső piaccal, kivéve, ha az a kivételek ugyanezen cikk (2) és (3) bekezdésében megállapított kategóriákba tartozik. Az EUMSZ 93. cikke, 106. cikkének (2) bekezdése, 108. cikkének (2) bekezdése és 108. cikkének (4) bekezdése is meghatároz feltételeket, amelyek teljesülése esetén az állami támogatás összeegyeztető a belső piaccal, vagy azzal összeegyeztethetőnek tekinthető.
9. Az EUMSZ 108. cikke (2) bekezdése értelmében a Bizottság kizárólagos hatáskörrel rendelkezik értékelésére, hogy egy támogatási intézkedés összeegyeztethető-e a belső piaccal¹⁰. A Bizottság értékelését a Bíróság és a Törvényszék (a továbbiakban együtt: az Unió bíróságai)¹¹ felülvizsgálhatják.
10. Az EUMSZ 108. cikkének (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy minden tagállam köteles előre bejelenteni a Bizottságnak minden támogatás nyújtására és módosítására irányuló szándékot. E cikk megtiltja, hogy a tagállamok végrehajtsák a javasolt támogatási intézkedést, mielőtt a Bizottság végső határozatot fogadna el az intézkedés belső piaccal való összeegyeztethetőségéről (ez az ún. felfüggesztési kötelezettség).

⁷ A Bizottság 794/2004/EK rendelete (2004. április 21.) az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 659/1999/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról, HL L 140., 2004.4.30., 1. o.

⁸ HL C 272., 2007.11.15., 4. o.

⁹ HL C 202., 2016.6.7., 47. o.

¹⁰ Lásd a Bíróság C-354/90. sz. *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires és társai kontra Franciaország* („*Saumon*”) ügyben 1991. november 21-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1991:440, 14. pont; A Bíróság 2005. december 15-i ítélete, *Unicredito Italiano*, C-148/04. sz., ECLI:EU:C:2005:774, 42. pont.

¹¹ Lásd a Bíróság C-275/10. sz., *Residex Capital IV* ügyben 2011. december 8-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:814, 27. pont.

11. A Bizottsághoz való bejelentés nélkül vagy a Bizottság általi jóváhagyás előtt végrehajtott minden új támogatási intézkedés¹² jogellenes¹³. Mivel a felfüggesztési kötelezettségnek közvetlen hatása van¹⁴, a nemzeti bíróságoknak a támogatás jogellenességéből fakadó összes következményt alkalmazniuk kell. Az érintett tagállamnak elvben be kell szüntetnie a támogatási intézkedés végrehajtását, ha pedig már végrehajtásra került, akkor – rendkívüli körülmények hiányában – el kell rendelnie a támogatás visszafizetését¹⁵. A Bizottságnak a maga részéről meg kell állapítania a jogellenes támogatás belső piaccal való összeegyeztethetlenségét, mielőtt elrendeli a támogatás visszafizetését¹⁶.
12. Bár az EUMSZ nem tartalmaz kifejezett rendelkezést az állami támogatások visszafizettetésére vonatkozóan, a Bíróság úgy határozott, hogy a visszafizettetés az állami támogatás EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésében foglalt általános tilalmának szükségszerű következménye, amely védi az EUMSZ 108. cikkének (3) bekezdésében foglalt felfüggesztési kötelezettség hatékonyságát¹⁷.
13. Az Unió bíróságai a későbbiekben további iránymutatást nyújtottak a visszafizettelési kötelezettség hatóköréről és arról, hogy miként kell eleget tenni e kötelezettségnek. Az eljárási rendeletben és a végrehajtási rendeletben foglalt szabályok és eljárások ezen az ítélkezési gyakorlaton alapulnak.

2.1 A visszafizettetés célja és hatóköre

14. A visszafizettetés célja annak az állapotnak a helyreállítása, amely a támogatás kifizetése előtt állt fenn a belső piacon¹⁸. A támogatás visszafizetésével a kedvezményezett gyakorlatilag elveszíti azokat az előnyöket, amelyeket a piaci versenytársaival szemben élvezett¹⁹. A jogellenes támogatással járó bármely előny

¹² Lásd az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2015. július 13-i (EU) 2015/1589 tanácsi rendelet (kodifikált szöveg) 1. cikkének c) pontját, HL L 248., 2015.9.24., 9. o.

¹³ Az EUMSZ 109. cikke és 108. cikkének (4) bekezdése értelmében az állami támogatások bizonyos kategóriái – az ún. mentességi rendeletek alapján – mentesíthetők a Bizottságnak való bejelentés kötelezettsége alól. Az EUMSZ 108. cikkének (2) bekezdése rendelkezik arról a kivételes és egyedi esetről, amikor a Tanács úgy határozhat, hogy a támogatás összeegyeztethető a belső piaccal. Lásd a Bíróság C-117/10. sz. *Bizottság kontra Tanács* ügyben 2013. december 4-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2013:786, 51. pont.

¹⁴ Lásd a Bíróság C-354/90. sz. *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires és társai kontra Franciaország („Saumon”)* ügyben 1991. november 21-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1991:440, 11. pont; A Bíróság C-284/12. sz. *Deutsche Lufthansa* ügyben 2013. november 21-én hozott ítélete, ECLI:EU:C:2013:755, 29. pont.

¹⁵ Ezzel kapcsolatban lásd a Bíróság C-39/94. sz. *SFEI és társai* ügyben 1996. július 11-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1996:285, 68–71. pont. A nemzeti bíróságoknak az állami támogatásra vonatkozó szabályok végrehajtásával kapcsolatos szerepéről további információkért lásd az állami támogatásra vonatkozó jogszabályok nemzeti bíróságok általi végrehajtásáról szóló bizottsági közleményt, HL C 85., 2009.4.9., 1. o., illetve annak későbbi átdolgozott változatait.

¹⁶ A Bíróság egyértelművé tette, hogy a Bizottság nem kérheti a jogellenes támogatás visszafizetését anélkül, hogy először – az EUMSZ 108. cikkének (2) bekezdésében megállapított eljárás keretében – ne vizsgálná meg a támogatás belső piaccal való összeegyeztethetőségét. Ezzel kapcsolatban lásd a Bíróság C-301/87. sz. *Franciaország kontra Bizottság („Boussac”)* ügyben 1990. február 14-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1990:67, 9., 10–22. pont. Ez nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a Bizottság konkrét esetekben visszatérítési rendelkezést adjon ki, lásd a 25. pontot.

¹⁷ Lásd a Bíróság C-120/73. sz. *Lorenz GmbH kontra Bundesrepublik Deutschland és társai* ügyben 1973. december 11-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1973:152, 3. és 4. pont.

¹⁸ Lásd a Bíróság C-610/10. sz. *Bizottság kontra Spanyolország („Magesa II”)* ügyben 2012. december 11-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2012:781, 105. pont.

¹⁹ Lásd a Bíróság C-348/93. sz. *Bizottság kontra Olaszország („Alfa Romeo”)* ügyben 1995. április 4-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1995:95, 27. pont.

megszüntetése érdekében a jogellenesen nyújtott összegeket kamattal (a továbbiakban: visszafizettetési kamat) együtt kell visszafizettetni. A visszafizettetési kamat megfizetésével a támogatás kedvezményezettje egyúttal azt a pénzügyi előnyt is elveszíti, amely az adott támogatásnak a kedvezményezett rendelkezésére bocsátása napjától a visszafizetés napjáig²⁰ történt térítésmentes hozzáférhetőségéből adódik.

15. Az eljárási rendelet 16. cikkének (1) bekezdése kötelezően előírja a Bizottság számára a jogellenes és összeegyeztethetetlen támogatások visszafizettetését, kivéve, ha a támogatás visszatérítése ellentétes az uniós jog valamelyik általános elvével. A Bizottság arra utasítja a tagállamot, hogy visszafizettetési határozattal fizettesse vissza a támogatást.
16. Az eljárási rendelet 16. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a támogatást a visszafizetés tényleges napjáig esedékes kamattal együtt kell visszafizettetni; a visszafizettetési kamat számítására irányadó módszert a végrehajtási rendelet határozza meg (lásd a 4.4.2. szakaszt).
17. Végül, az eljárási rendelet 16. cikkének (3) bekezdése kimondja, hogy „a visszafizettetést késedelem nélkül és az érintett tagállam nemzeti joga szerinti eljárás keretében kell végrehajtani, feltéve, hogy e rendelkezések lehetővé teszik a Bizottság határozatának azonnali és hatékony végrehajtását”.

2.2 A lojális együttműködés elve

2.2.1 Az általános elv

18. Az Európai Unióról szóló szerződés²¹ („EUSZ”) 4. cikkének (3) bekezdése előírja a tagállamok számára, hogy segítsék az Uniót feladatainak teljesítésében. Az Unió célkitűzéseinek elérése érdekében az Unió és a tagállamok a lojális együttműködés elvének megfelelően kötelesek segíteni egymást a szóban forgó feladatok végrehajtásában.
19. Ez az elv, amely a Bizottság és a tagállamok közötti valamennyi kapcsolatra alkalmazandó, az állami támogatások visszafizettetésére vonatkozó politika szempontjából különösen fontos²².
20. A Bizottság és a tagállamok az állami támogatásra vonatkozó eljárás minden szakaszában, különösen az EUMSZ 108. cikkének (2) bekezdése szerinti vizsgálat során kötelesek jóhiszeműen együttműködni egymással. Ha már a vizsgálat során megvalósul a jó együttműködés, az lehetővé teszi a visszafizettetési határozat könnyebb és gyorsabb végrehajtását.

2.2.2 Az információk megosztására vonatkozó elv

21. A visszafizettetési határozattal érintett tagállamnak rendszeresen jelentést kell tennie a Bizottságnak a határozat végrehajtásáról. Ez az együttműködés lehetővé teszi, hogy a Bizottság értékelje a visszafizettetési határozat megfelelő végrehajtását, és jobban felismerje, ha valamilyen segítségre van szükség.

²⁰ Lásd az Elsőfokú Bíróság T-459/93. sz. *Siemens kontra Bizottság* ügyben 1995. június 8-án hozott ítéletét, ECLI:EU:T:1995:100, 97–101. pont.

²¹ HL C 202., 2016.6.7., 13. o.

²² Lásd a Bíróság C-527/12. sz. *Bizottság kontra Németország („Biria Gruppe”)* ügyben 2014. szeptember 11-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2014:2193, 51. és 56. pont.

22. A Bizottság megoszthat olyan táblázatokra vonatkozó példákat, amelyek segítségével a tagállamok információkat nyújthatnak a támogatások kedvezményezettjeiről és a támogatási összegekről. A Bizottság a visszafizetendő támogatásokra vonatkozó, az érintett visszafizetési határozatban megállapított képleteken vagy módszertanon alapuló modellszámításokat is megoszthat.
23. Ezzel összefüggésben a Bizottság kidolgozhatja a bizonyítékok megkövetelt szintjét és a bizonyíték típusát, ami ahhoz szükséges, hogy a tagállam meghatározza többek között a támogatás kedvezményezettjeinek kilétét, a visszafizetendő támogatási összeget és a végül visszafizetett összegeket. A Bizottság letéti szerződésekre vonatkozó példákat is megoszthat (lásd a 117. pontot).

2.3 A visszafizetési kötelezettség

24. Az állami támogatás visszafizetése nem büntetés²³, hanem a támogatás jogellenességére vonatkozó megállapítás logikus következménye²⁴, és nem függhet attól, hogy a támogatást milyen formában nyújtották²⁵. Ebből következően a visszafizetetés nem lehet aránytalan az EUMSZ állami támogatással kapcsolatos célkitűzéseéhez képest²⁶, és jogalap nélküli gazdagodást sem jelenthet az érintett tagállam számára, mivel pusztán egy olyan összeg visszatérítéséről rendelkezik, amelyet nem lett volna szabad kifizetni a kedvezményezettnek²⁷.
25. Az eljárási rendelet 13. cikkének (2) bekezdése szerint a Bizottság saját mérlegelési jogkörében már az érintett támogatási intézkedések vizsgálata folyamán – azaz még mielőtt végső határozatot hozna a támogatási intézkedések belső piaccal való összeegyeztethetőségéről – visszatérítési rendelkezést hozhat egy sor feltétel együttes teljesülése esetén²⁸.
26. Ezzel szemben, amikor olyan határozatot hoz, amely azt állapítja meg, hogy a támogatás összeegyeztethetetlen a belső piaccal (a továbbiakban: elutasító határozat), a Bizottságnak nincs mérlegelési jogköre, köteles elrendelni a támogatás visszatérítését²⁹, kivéve, ha az ellentétes az uniós jog valamelyik általános elvével. Ezért, ha a Bizottság megállapította, hogy valamely támogatási intézkedés jogellenes és összeegyeztethetetlen a belső piaccal, nem szükséges további indokolás ahhoz, hogy elrendelje annak visszatérítését³⁰.
27. A visszafizetési kötelezettség forrásától függetlenül – akár visszafizetési rendelkezésről, akár visszafizetési határozatról van szó – az érintett tagállam

²³ Lásd a Bíróság C-75/97. sz., *Belgium kontra Bizottság* („*Maribel bis/ter scheme*”) ügyben 1999. június 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1999:311, 65. pont.

²⁴ Lásd a Bíróság C-164/15. P. és C-165/15. P. sz., *Bizottság kontra Aer Lingus* ügyben 2016. december 21-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2016:990, 114. és 116. pont.

²⁵ Lásd a Bíróság C-367/14. sz., *Bizottság kontra Olaszország* („*Velence és Chioggia II*”) ügyben 2015. szeptember 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:611, 41. pont.

²⁶ Lásd a Bíróság C-142/87. sz., *Belgium kontra Bizottság* („*Tubemeuse*”) ügyben 1990. március 21-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1990:125, 66. pont.

²⁷ Lásd a Törvényszék T-454/13. sz., *SNCM kontra Bizottság* ügyben 2017. március 1-jén hozott ítéletét, ECLI:EU:T:2017:134, 269. pont.

²⁸ Az eljárási rendelet együttesen teljesítendő, szigorú követelményeket határoz meg a Bizottság számára a visszatérítési rendelkezés kibocsátására vonatkozóan.

²⁹ Lásd a Bíróság C-310/99. sz., *Olaszország kontra Bizottság* („*Foglalkoztatási intézkedések I*”) ügyben 2002. március 7-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2002:143, 99. pont.

³⁰ Lásd a Törvényszék T-394/08., T-408/08., T-453/08. és T-454/08. sz., *Regione autonoma della Sardegna és társai kontra Bizottság* ügyben 2011. szeptember 20-án hozott ítéletét, ECLI:EU:T:2011:493, 152. pont.

köteles a visszafizettetést ténylegesen és azonnal végrehajtani az eljárási rendelet 16. cikkének (2) bekezdése és 16. cikkének (3) bekezdése szerint. A tagállam által hozott intézkedéseknek nem lehet pusztán az a célja, hogy azonnal és hatékonyan végrehajtsák a visszafizetési határozatot, hanem ténylegesen el kell érniük a visszafizettetést³¹.

2.4 A visszafizetési kötelezettség korlátai

2.4.1 Az uniós jog általános elvei

28. Az unió bíróságainak ítélkezési gyakorlatával és az eljárási rendelet 16. cikkének (1) bekezdésével összhangban a Bizottság nem követeli meg az állami támogatás visszatérítését, amennyiben az ellentétes az uniós jog valamelyik általános elvével.
29. Az uniós jog általános elveit sem az EUSZ, sem az EUMSZ nem határozza meg vagy sorolja fel; ehelyett az Unió bíróságai a tagállamok jogában rögzített közös általános elvekből vezették le azokat.
30. Bár ezek az elvek az egész uniós jogi keretet áthatják, az állami támogatások visszafizetetésére vonatkozó politika tekintetében szűken kell őket értelmezni. Ebből következően az uniós jog valamelyik általános elvének feltételezett megsértésével kapcsolatos általános állítások nem elfogadhatók.

2.4.1.1 A jogbiztonság elve

31. A jogbiztonság elve megköveteli, hogy a jogszabályok egyértelműek, pontosak és hatásukat tekintve kiszámíthatóak legyenek annak érdekében, hogy az érdekelt az uniós joggal kapcsolatos helyzetekben és jogviszonyokban eligazodjon³². Ezért a tagállamokat és a támogatás kedvezményezettjeit védelemben részesítik a jogbiztonságot sértő visszafizetési felszólítással szemben.
32. Az Unió bíróságai szűken értelmezik a jogbiztonság elvét és azt a megközelítést fogadták el, hogy a visszafizettetést csupán kivételes körülmények esetén kell alkalmazni, amelyek fennállását eseti alapon kell értékelni.
33. Ha a támogatást a felfüggesztési kötelezettség megsértésével nyújtották, az a tény, hogy a Bizottság késve gyakorolja ellenőrzési jogosultságát és késve rendeli el a támogatás visszatérítését, elvben nem elegendő jogalap a visszafizetetés korlátozására vagy kizárására³³.

³¹ Lásd a Bíróság C-243/10. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Szállodaipar Szardínián”)* ügyben 2012. március 29-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2012:182, 35. pont.

³² Lásd a Bíróság C-63/93. sz., *Duff és társai* ügyben 1996. február 15-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1996:51, 20. pont.

³³ A jogbiztonság elvének az a hatása, hogy a Bizottság ne halogathassa határozatlan ideig a jogainak gyakorlását. A Bíróság megállapította ugyanakkor, hogy „az a tény, hogy a Bizottság késlekedik ellenőrzési jogköreinek gyakorlásával és e támogatás visszatérítésének elrendelésével, e visszatérítési határozatot csak olyan kivételes esetekben teszi jogellenessé, mint a Bizottság nyilvánvaló mulasztása és gondossági kötelezettségének nyilvánvaló megsértése”: lásd a Bíróság C-408/04. P. sz., *Bizottság kontra Salzgitter* ügyben 2008. április 22-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2008:236, 106. pont. A *GIE Fiscaux* ügyben a Bizottság úgy döntött, hogy a jogbiztonság elvének védelme érdekében a visszafizetést – a konkrét ügyben fennálló kivételes körülmények egyedi kombinációja miatt – a Bizottságnak az eljárási rendelet 6. cikke szerinti hivatalos vizsgálat megindítására irányuló határozata kelte után nyújtott támogatásra kell korlátozni. Lásd a Franciaország által a francia adótörvénykönyv 39 CA. cikke alapján biztosított támogatási rendszerről – C 46/2004 (ex NN 65/2004) állami támogatásról szóló, 2006. december 20-i bizottsági határozatot, HL L 112., 2007.4.30., 41. o.

34. Ezenfelül az uniós jog elsőbbségének és hatékony érvényesülésének elve azt jelenti, hogy a nemzeti és az uniós jog közötti állítólagos ütközés esetén a tagállamok és a támogatások kedvezményezettjei nem hivatkozhatnak a jogbiztonság elvére azzal a céllal, hogy korlátozzák a visszafizettetést. Az uniós jog elsőbbséget élvez, és a nemzeti szabályok nem alkalmazhatók, vagy olyan módon kell őket értelmezni, hogy az uniós jog továbbra is hatékonyan érvényesüljön³⁴.
35. Egyes tagállamok joga szerint a Bizottság visszafizettetési határozata után a támogatási intézkedés jogalapja a határozat elfogadásának napjától kezdődően semmissé válik. A hatékony érvényesülés elvére figyelemmel, a nemzeti jogszabályok fenti rendelkezései nem befolyásolhatják a bizottsági határozat jogszerűségét és a visszafizettetési kötelezettséget. A visszafizettetés nem függhet attól, hogy a nemzeti jogban milyen következményei vannak a felfüggesztési kötelezettség teljesítése elmulasztásának³⁵.

2.4.1.2 A bizalomvédelem elve

36. A bizalomvédelem elve³⁶ egyenesen következik a jogbiztonság elvéből, és az Unió bíróságai ezeket az elveket egymással összefüggésben alkalmazzák. A bizalomvédelem elve minden olyan személyt érint, akiben indokolt és megalapozott várakozás keletkezhet, miután pontos, feltétel nélküli és egybehangzó biztosítékokat kapott az illetékes uniós intézményektől. A szóban forgó biztosítékokat a vonatkozó szabályoknak megfelelően kell megadni³⁷. Ebből következően ez az elv védi a tagállamok és a támogatás kedvezményezettjei azon megalapozott várakozását, hogy a Bizottság nem fogja elrendelni a támogatás visszafizettetését.
37. Tekintettel az EUMSZ 108. cikke (3) bekezdésének kötelező jellegére, a tagállam, amelynek hatóságai a felfüggesztési kötelezettség megsértésével nyújtottak támogatást, nem hivatkozhatnak arra, hogy a jogsértés nyomán az a jogos elvárás keletkezik a kedvezményezettben, hogy a támogatást nem fogják visszafizettetni. Ellenkező esetben az EUMSZ 107. és 108. cikke értelmét vesztené³⁸.
38. Hasonlóképpen, a felfüggesztési kötelezettség megsértése esetén a támogatás kedvezményezettje – kivéve, ha rendkívüli körülmények állnak fenn – nem fűzhet jogos elvárásokat ahhoz, hogy a támogatást jogszerűen nyújtották³⁹. A gondos

³⁴ Lásd a Bíróság C-232/05. sz., *Bizottság kontra Franciaország („Scott”)* ügyben 2006. október 5-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2006:651, 50–53. pont.

³⁵ Lásd a Törvényszék T-452/08. sz., *DHL Aviation és DHL Hub Leipzig kontra Bizottság* ügyben 2010. október 7-én hozott ítéletét, ECLI:EU:T:2010:427, 34. és 41. pont.

³⁶ A bizalomvédelem elvével kapcsolatban lásd a Bíróság C-5/89. sz., *Bizottság kontra Németország* ügyben 1990. szeptember 20-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1990:320, 13. és 14. pont.

³⁷ Lásd a Bíróság C-369/09. P. sz., *ISD Polska és társai kontra Bizottság* ügyben 2011. március 24-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:175, 123. pont; a Bíróság C-537/08. P. sz., *Kahla Thüringen Porzellan kontra Bizottság* ügyben 2010. december 16-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2010:769, 63. pont; a Bíróság C-47/07. P. sz., *Masdar (Egyesült Királyság) kontra Bizottság* ügyben 2008. december 16-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2008:726, 34. és 81. pont.

³⁸ Lásd a Bíróság C-465/09. P–C-470/09. P. számú, *Diputación Foral de Vizcaya és társai kontra Bizottság* ügyekben 2011. június 9-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:372, 150. pont.

³⁹ A Bíróság csak egyetlen alkalommal, az RSV ítéletben ismerte el a támogatás kedvezményezettje jogos elvárásainak meglétét. Lásd a Bíróság C-223/85. sz., *RSV kontra Bizottság* ügyben 1987. november 24-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1987:502. Az Unió bíróságai hangsúlyozták ugyanakkor az említett ügy kivételes körülményeit azzal, hogy az RSV által körülírt rendkívüli helyzetben túlra nem voltak hajlandóak kiterjeszteni a bizalomvédelmet; lásd például az Elsőfokú Bíróság T-109/01. sz., *Fleuren Compost kontra Bizottság* ügyben 2004. január 14-én hozott ítéletét, ECLI:EU:T:2004:4, 145–148.

vállalkozónak meg kell tudnia állapítani, hogy a Bizottság megfelelően jóváhagyta-e a támogatást⁴⁰. Ez az elv a kisvállalkozásokra is vonatkozik⁴¹.

39. Az Unió bíróságai számos olyan helyzetet meghatároztak, amelyek fennállása esetén nem lehet bizalomvédelemre hivatkozni, ezért ezek nem korlátozhatják vagy zárhatják ki az érintett támogatás visszafizettetését. A bizalomvédelem nem alapulhat többek között az alábbiakon:

- ha a Bizottság hallgat valamely hozzá bejelentett támogatási intézkedéssel kapcsolatban⁴²;
- ha a Bizottság láthatóan nem reagál valamely be nem jelentett támogatási intézkedésre⁴³;
- határozatot fogadnak el az eljárási rendelet 6. cikke szerinti hivatalos vizsgálat megindításáról, amelyben a Bizottság pusztán ideiglenesen értékeli az adott támogatási intézkedéseket, mivel a támogatás kedvezményezettje nem alapíthatja jogos várakozását egy ideiglenes határozatra⁴⁴;
- ha a Bizottság viszonylag hosszú ideig semmilyen intézkedést nem tesz⁴⁵;
- a Bizottság korábbi határozata⁴⁶;
- számos egymást követő, olyan támogatások nyújtását engedélyező bizottsági határozat elfogadása, amelyeket az Unió bíróságai később megsemmisítettek⁴⁷;

pont, valamint a Bíróság C-298/00. P. sz., *Olaszország kontra Bizottság* ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2004:240, 90. pont.

⁴⁰ Lásd a Bíróság C-24/95. sz., *Land Rheinland-Pfalz kontra Alcan Deutschland* ügyben 1997. március 20-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1997:163, 25. pont.

⁴¹ Lásd a Bíróság C-298/00. P. sz., *Olaszország kontra Bizottság* ügyben 2004. április 29-ét, ECLI:EU:C:2004:240, 88. pont.

⁴² Lásd az Elsőfokú Bíróság T-427/04. és T-17/05. sz., *Franciaország kontra Bizottság* ügyben 2009. november 30-án hozott ítéletét, ECLI:EU:T:2009:474, 261. pont.

⁴³ Lásd a Bíróság C-81/10. P. sz., *France Télécom kontra Bizottság* ügyben 2011. december 8-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:811, 58–60. pont.

⁴⁴ Lásd a Törvényszék T-387/11. sz., *Nitrogénművek Vegyipari kontra Bizottság* ügyben 2013. február 27-én hozott ítéletét, ECLI:EU:T:2013:98, 121. pont; az Elsőfokú Bíróság T-332/06. sz., *Alcoa Trasformazioni kontra Bizottság* ügyben 2009. március 25-én hozott ítéletét, ECLI:EU:T:2009:79, 61. pont.

⁴⁵ Lásd a Bíróság C-471/09. P–C-473/09. P. sz., *Diputación Foral de Vizcaya és társai kontra Bizottság* ügyekben 2011. július 28-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:521, 64–65., 68., 75–77. pont.

⁴⁶ Az olyan korábbi határozatot, amely megállapítja, hogy egy bizonyos intézkedés nem minősül állami támogatásnak, vagy amely egy bizonyos állami támogatási intézkedést a belső piaccal összeegyeztethetőnek minősít, úgy kell értelmezni, hogy az szigorúan alkalmazandó az adott konkrét ügy konkrét tényállására és körülményeire. Minden egyes esetet a saját egyedi jellemzői alapján kell értékelni. Ebből következően a Bíróság megállapította például, hogy egy korábbi határozat, amely valamely intézkedésről – határozott időre, az egy adott időben fennálló körülmények alapján – kimondta, hogy az nem minősül állami támogatásnak, nem szolgálhat jogos elvárás alapjául egy hasonló intézkedés állami támogatási jellegét vizsgáló jövőbeli értékelésnél. Lásd a Bíróság C-194/09. P. sz., *Alcoa Trasformazioni kontra Bizottság* ügyben 2011. július 21-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:497, 72–75. pont. Más a helyzet, ha a Bizottság pusztán annak alapján megváltoztatja egy intézkedés értékelését, hogy a Szerződés állami támogatásra vonatkozó rendelkezéseit szigorúbban alkalmazza. Ilyen körülmények között a Bíróság megállapította, hogy a támogatás kedvezményezettjei jogosan várhatták el, hogy a Bizottság korábbi megközelítését megváltoztató bizottsági határozat megadja majd nekik az ahhoz szükséges időt, hogy a szóban forgó változatot kezeljék, és így részesüljenek a bizalomvédelemben. Ezzel kapcsolatban lásd a Bíróság C-182/03. és C-217/03. sz., *Belgium kontra Bizottság („Forum 187”)* ügyben 2006. június 22-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2006:416, 71. pont.

– a Tanács felé benyújtott bizottsági határozatra irányuló javaslat⁴⁸.

2.4.1.3 A jogerő elve

40. A jogerő elve szerint nem lehet többé vita tárgyává tenni „azokat a bírósági határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerülését, illetve az azok előterjesztésére nyitva álló határidők elteltét követően jogerőre emelkedtek”⁴⁹.
41. Annak ellenére, hogy ez az elv milyen fontos szerepet tölt be az Európai Unió jogrendjében és a tagállamok jogrendszeiben egyaránt⁵⁰, alkalmazása nem ronthatja az uniós jog elsőbbségét és hatékony érvényesülését. Ebből következően a jogerő elve nem zárhatja ki az állami támogatás visszafizettetését⁵¹.
42. Az uniós jog elsőbbségének elve szerint az állami támogatásra vonatkozó uniós szabályok elsőbbséget élveznek a velük ütköző nemzeti jogszabályokkal szemben, amelyeket ilyen esetben nem kell alkalmazni. Ugyanez igaz a szóban forgó jogszabályokat alkalmazó vagy értelmező jogerős bírósági határozatokra is.
43. Különös tekintettel a jogellenes támogatásra, bár a jogerő elvét végrehajtó szabályok – az eljárási autonómia elvének megfelelően – az egyes tagállamok jogrendszerének hatálya alá tartoznak, a nemzeti bíróság jogerős határozatát nem használhatják akadályként azzal szemben, hogy levonják a felfüggesztési kötelezettség megsértéséből fakadó szükséges következtetéseket⁵².

2.4.2 Jogvesztő határidő

44. Az eljárási rendelet 17. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy a Bizottság támogatás-visszatérítetésre vonatkozó hatásköre tízéves jogvesztő határidőn belül (a továbbiakban: jogvesztő határidő) érvényesíthető.
45. Az eljárási rendelet 17. cikkének (2) bekezdése szerint a jogvesztő határidő azon a napon kezdődik, amikor a jogellenes támogatást a kedvezményezettnek⁵³ egyedi támogatás formájában vagy támogatási program részét képező támogatás formájában⁵⁴ nyújtják. Támogatási program esetében az elévülési idő nem a program

⁴⁷ A *CELF II* ítéletben a Bíróság megállapította, hogy a szokatlan, egymást követő megsemmisítések főszabály szerint az ügy nehézségét tükrözik, és ezek alapján egyáltalán nem lehet a bizalomvédelemre hivatkozni, hanem inkább azok fokozzák a támogatás kedvezményezettjének a vitatott támogatás összeegyeztethetőségével kapcsolatos kétségeit. Lásd a Bíróság C-1/09. sz., *CELF and ministre de la Culture et de la Communication („CELF II”)* ügyben 2010. március 11-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2010:136, 51–52. és 55. pont.

⁴⁸ Lásd a Bíróság C-369/09. P. sz., *ISD Polska és társai kontra Bizottság* ügyben 2011. március 24-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:175, 124. pont.

⁴⁹ Lásd a Bíróság C-507/08. sz., *Bizottság kontra Szlovákia („Frucona Košice”)* ügyben 2010. december 22-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2010:802, 59. pont.

⁵⁰ Lásd a Bíróság C-529/09. sz., *Bizottság kontra Spanyolország („Magefesa”)* ügyben 2013. január 24-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2013:31, 64. pont.

⁵¹ Lásd a Bíróság C-119/05. sz., *Lucchini* ügyben 2007. július 18-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2007:434, 61–63. pont; a Bíróság C-505/14. sz., *Klausner Holz Niedersachsen* ügyben 2015. november 11-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:742, 45. pont.

⁵² Lásd a Bíróság C-505/14. sz., *Klausner Holz Niedersachsen* ügyben 2015. november 11-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:742, 40. pont.

⁵³ A Törvényszék T-818/14. sz., *BSCA kontra Bizottság* ügyben 2018. január 25-én hozott ítélete, ECLI:EU:T:2018:33, 72. pont.

⁵⁴ A „támogatási program”, illetve az „egyedi támogatás” fogalmának meghatározása az eljárási rendelet 1. cikkének d) és e) pontjában található.

jogalapja elfogadásának napjától, hanem attól a pillanattól kezdődik, amikor az egyedi támogatást nyújtják az adott program keretében⁵⁵.

46. A támogatás nyújtásának napja a szóban forgó támogatás jellegétől függ. Rendszeres időközönként teljesített kifizetésekkel vagy nyújtott egyéb pénzügyi előnyökkel járó többéves program esetén a támogatási program jogalapja elfogadásának napja és a támogatásnak az érintett vállalkozások részére történő tényleges nyújtásának napja egymástól időben jelentősen eltérhet. Ebben az esetben a jogvesztő határidő kiszámításának céljából a támogatást egészen addig a napig, amíg a kedvezményezett azt ténylegesen meg nem kapta, úgy kell tekinteni, mint amelyet ténylegesen nem fizettek ki a kedvezményezettnek.
47. A 46. pontban említett elv a rendszeresen nyújtott adóintézkedésekre (például az éves vagy félévenkénti adóbevallásban szereplő adólevonásokra) is alkalmazandó, amelyek esetében a jogvesztő határidő – az egyes adóévek tekintetében – az adóbefizetés esedékességének napján kezdődik.
48. A visszafizettetési határozat végrehajtása érdekében előfordulhat, hogy az érintett tagállamnak ellenőrzéseket – például bizonyos pénzügyi évekre vonatkozó adóellenőrzést – kell végeznie akkor is, ha a nemzeti jogszabályok szerint ez már elévült. Ebben az esetben a nemzeti elévülési szabályok nem szolgálhatnak a visszafizettetési kötelezettség nem teljesítésének indokolására, és szükség esetén figyelmen kívül kell hagyni őket⁵⁶.
49. Mivel valamely támogatási intézkedés vizsgálata a tagállam és a Bizottság közötti kétoldalú eljárás, a jogvesztő határidő időtartamának kezdetét követően az eljárást bármely, a Bizottság vagy a tagállam által a Bizottság kérésére végrehajtott intézkedés megszakíthatja. Ez attól függetlenül így van, hogy az intézkedésről értesítették-e a támogatás kedvezményezettjét⁵⁷, illetve a tudomására jutott-e. Ha a Bizottság határozata az Unió bíróságai előtti eljárás tárgyát képezi, a jogvesztő határidő az eljárás befejezéséig felfüggesztésre kerül.
50. Az eljárási rendelet 17. cikkének (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „minden támogatást, amellyel kapcsolatban a jogvesztő határidő lejárt, létező támogatásnak kell tekinteni”. Az eljárási rendeletben megállapított jogvesztő határidő „csak a több mint tíz évvel a Bizottság első beavatkozása előtt nyújtott támogatások visszafizettetését zárja ki”⁵⁸.

2.4.3 A visszafizettetés teljes lehetetlensége

51. Az EUMSZ 288. cikke szerint a határozat teljes egészében kötelező azokra nézve, akiket címzettként megjelöl. Állami támogatás esetén a Bizottság a határozatát az érintett tagállamnak címezi, amely köteles azt⁵⁹ a határozat végrehajtásához szükséges minden eszköz – az ideiglenes intézkedéseket is beleértve –

⁵⁵ Lásd a Bíróság C-81/10. P. sz., *France Télécom kontra Bizottság* ügyben 2011. december 8-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:811, 80. és 82. pont.

⁵⁶ Lásd a Bíróság C-24/95. sz., *Land Rheinland-Pfalz kontra Alcan Deutschland* ügyben 1997. március 20-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1997:163, 34–37. pont.

⁵⁷ Lásd a Bíróság C-276/03. P. sz., *Scott kontra Bizottság* ügyben 2005. október 6-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2005:590, 27. és 36. pont.

⁵⁸ a Bíróság C-387/17. sz., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo* ügyben 2019. január 23-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2019:51, 52. pont. Lásd az Elsőfokú Bíróság T-195/01. és T-207/01. sz., *Gibraltár kontra Bizottság* ügyben 2002. április 30-án hozott ítéletét, ECLI:EU:T:2002:111, 130. pont.

⁵⁹ Lásd az eljárási rendelet 31. cikkének (2) bekezdését, amely kimondja, hogy az elutasító határozatok címzettje az érintett tagállam.

felhasználásával végrehajtani⁶⁰. A bizottsági határozatokról vélelmezni kell, hogy jogszerűek, és ezek a határozatok minden tekintetben kötelezően alkalmazandók addig is, amíg az Unió bíróságai előtti eljárások folyamatban vannak⁶¹.

52. Az olyan rendkívüli körülmények fennállása, amelyek egy tagállam számára teljesen lehetetlenné teszik a visszafizetettési határozat végrehajtását, az egyetlen helyzet, amit a Bíróság elismer annak indokolására, hogy a tagállam nem hajtja végre a szóban forgó határozatot⁶².
53. Az Unió bíróságai a „teljességgel lehetetlen” fogalmát nagyon szigorúan értelmezik. A tagállamnak bizonyítania kell, hogy megpróbálta jóhiszeműen visszafizettetni a támogatást, és az EUMSZ 4. cikkének (3) bekezdésével összhangban együtt kell működnie a Bizottsággal annak érdekében, hogy a felmerült nehézségeket legyőzzék⁶³.
54. A bizonyítási teher a tagállamon van; a tagállamnak kell igazolnia a visszafizetetés elmaradásának okait⁶⁴, vagy azt, hogy miért csak részlegesen fizették vissza az összeegyeztetetlen támogatást. A visszafizetetés teljes lehetetlenségének bizonyításához szükséges bizonyíték típusa az egyes esetek egyedi jellemzőitől függ.
55. Az érintett tagállam nem igazolhatja a visszafizetettési határozat végrehajtásának teljes lehetetlenségét pusztán azzal, hogy jogi, politikai, gyakorlati vagy belső nehézségekről tájékoztatja a Bizottságot⁶⁵.
56. Ebből következően az érintett tagállam – annak indoklásául, hogy miért nem tett eleget valamely visszafizetettési határozatnak – nem hivatkozhat a teljes lehetetlenség fennállására a nemzeti jogszabályokban szereplő követelmények – mint például a nemzeti jogvesztő határidők⁶⁶, a visszafizetetés elrendeléséhez való jog hiánya a nemzeti jogban⁶⁷ vagy egy joghézag⁶⁸ – alapján. Hasonlóképpen, egy tagállam nem hivatkozhat a hazai jogrendjében meglévő rendelkezésekre, gyakorlatra vagy helyzetekre – a társadalmi problémák miatti aggályokat is beleértve⁶⁹ – annak indoklására, hogy nem tett eleget az uniós jogból fakadó

⁶⁰ Lásd a Bíróság C-93/17. sz., *Bizottság kontra Görögország („Hellenic Shipyards II”)* ügyben 2018. november 14-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2018:903, 69. pont.

⁶¹ Lásd a Bíróság C-63/14. sz., *Bizottság kontra Franciaország („Lignes maritimes Marseille-Corse”)* ügyben 2015. július 9-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:458, 44. pont.

⁶² Lásd a Bíróság C-481/16. sz., *Bizottság kontra Görögország („Larco”)* ügyben 2017. november 9-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2017:845, 28. pont.

⁶³ Lásd a Bíróság C-37/14. sz., *Bizottság kontra Franciaország („Plans de Campagne”)* ügyben 2015. február 12-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:90, 67. pont.

⁶⁴ Lásd a Bíróság C-63/14. sz., *Bizottság kontra Franciaország („Lignes maritimes Marseille-Corse”)* ügyben 2015. július 9-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:458, 52. és 53. pont.

⁶⁵ Lásd a Bíróság C-481/16. sz., *Bizottság kontra Görögország („Larco”)* ügyben 2017. november 9-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2017:845, 29. pont; lásd még a Bíróság C-622/16. P–C-624/16. P. sz., *Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2018. november 6-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2018:873, 91. és 95. pont.

⁶⁶ Lásd a Bíróság C-24/95. sz., *Land Rheinland-Pfalz kontra Alcan Deutschland* ügyben 1997. március 20-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1997:163, 34–37. pont.

⁶⁷ Lásd a Bíróság C-303/88. sz., *Olaszország kontra Bizottság („Lanerossi”)* ügyben 1991. március 21-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1991:136, 52. és 60. pont.

⁶⁸ Lásd a Bíróság C-263/12. sz., *Bizottság kontra Görögország („Ellinikos Xrysos”)* ügyben 2013. október 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2013:673, 36. pont.

⁶⁹ Ezzel kapcsolatban a Bíróság egyértelművé tette, hogy „ami az esetleges olyan társadalmi problémák felmerülését illeti, amelyek veszélyt jelenthetnek a közrendre, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, miként arra a főtanácsnok indítványának 86. pontjában rámutatott, ilyen problémák felmerülésének veszélye esetén az érintett tagállam feladata – kivéve ha bizonyítást nyer, hogy az általa végrehajtott

kötelezettségeinek⁷⁰. Csak nagyon egyedi esetekben lehet a teljes lehetetlenség alapja jogi jellegű, amennyiben az megfelel az uniós jognak⁷¹.

57. A tagállamnak haladéktalanul meg kell határoznia és el kell fogadnia a szükséges intézkedéseket⁷². Ez többek között jelentheti új jogszabályok elfogadását vagy a nemzeti jog olyan rendelkezéseinek hatályon kívül helyezését, amelyek nem teszik lehetővé a felmerült nehézségek gyors leküzdését. Végül, a visszafizettetésre tett kísérleteknek teljes körűnek és bizonyítékokkal megfelelően alátámasztottnak kell lenniük.
58. A támogatás visszafizettetésére vonatkozó kötelezettséget a kedvezményezett gazdasági helyzete sem befolyásolhatja. Az a tény, hogy egy vállalkozás pénzügyi nehézségekkel küzd vagy akár fizetésképtelen, még nem bizonyítja, hogy a visszafizettetés lehetetlen⁷³ (lásd a 4.8. szakaszt). A támogatás visszafizettetése csak akkor lehetetlen, ha a kedvezményezett már – jogutód és gazdasági utód nélkül – megszűnt (lásd a 134. pontot).
59. A visszafizettetés célja nem a tagállami visszatérítés maximálása, hanem annak az állapotnak a helyreállítása, amely a támogatás nyújtása előtt állt fenn a belső piacon. Következésképp a tagállam tulajdonosként vagy hitelezőként elszenvedett lehetséges vesztesége nem indokolja a tagállam visszafizettetési kötelezettségének nem teljesítését.
60. Bár a visszafizettetés teljes lehetetlensége tipikusan olyan kérdés, amely a visszafizettetési határozat végrehajtása során merül fel, a visszafizettetés teljes lehetetlensége már a Bizottságnak az eljárási rendelet 6. cikke szerinti hivatalos vizsgálata folyamán is megállapítható⁷⁴. A tagállam bizonyíthatja például, hogy bármely támogatás visszafizettetése lehetetlen lenne, mert a kedvezményezett jogutód és gazdasági utód nélkül megszűnt.

2.5 A nemzeti jog alkalmazása és a Bizottság visszafizettetési határozatainak azonnali és hatékony végrehajtása

61. Az eljárási rendelet 16. cikkének (3) bekezdése kodifikálta a tényleges érvényesülés elvének követelményeit⁷⁵. Az érintett tagállam csak akkor tesz eleget a visszafizettetési kötelezettségnek, ha ténylegesen visszafizettette az

cselekmény olyan következményekkel járna a közrendet érintően, amelyekkel a rendelkezésre álló eszközökkel nem tudna szembenézni –, hogy tegyen meg minden intézkedést, amely alkalmas az uniós jog érvényesülésének és hatékonyságának biztosítására, abból a célból, hogy biztosítsa e jog helyes alkalmazását az összes gazdasági szereplő érdekében”. Lásd a Bíróság C-63/14. sz., *Bizottság kontra Franciaország („Lignes maritimes Marseille-Corse”)* ügyben 2015. július 9-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:458, 52. pont.

⁷⁰ Lásd a Bíróság C-367/14. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Velence és Chioggia II”)* ügyben 2015. szeptember 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:611, 51. pont.

⁷¹ Lásd a Bíróság C-527/12. sz., *Bizottság kontra Németország („Biria Gruppe”)* ügyben 2014. szeptember 11-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2014:2193, 49. pont.

⁷² Lásd a Bíróság C-63/14. sz., *Bizottság kontra Franciaország („Lignes maritimes Marseille-Corse”)* ügyben 2015. július 9-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:458, 49. pont.

⁷³ Lásd a Bíróság C-52/84. sz., *Bizottság kontra Belgium* ügyben 1986. január 15-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1986:3, 14. pont.

⁷⁴ Lásd a Bíróság C-622/16 P.–C-624/16. P. sz., *Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2018. november 6-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2018:873, 82. és 84. pont.

⁷⁵ Lásd a Bíróság C-527/12. sz., *Bizottság kontra Németország („Biria Gruppe”)* ügyben 2014. szeptember 11-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2014:2193, 39. és 41. pont.

összeegyeztethetetlen támogatás összegét a visszafizettetési kamattal együtt⁷⁶ (a továbbiakban: a visszafizettetés teljes összege).

62. Az érintett tagállam megválaszthatja a támogatás visszafizettetésére irányuló kötelezettség teljesítésének módját, azzal a kikötéssel, hogy ez a mód megfelel a tényleges érvényesülés⁷⁷ és az egyenértékűség elvének, amelyekkel összhangban a nemzeti jogot alkalmazni kell – olyan más hasonló esetekkel azonos módon, megkülönböztetéstől mentesen, amelyekre egyedül a nemzeti jogszabályok vonatkoznak⁷⁸. Ezen elvek alapján a visszafizettetés azonnali és hatékony végrehajtása kizárólag eseti alapon értékelhető⁷⁹.

3. A BIZOTTSÁG ÉS AZ ÉRINTETT TAGÁLLAM SZEREPE

63. Mind a Bizottság, mind a tagállamok nélkülözhetetlen szerepet játszanak a visszafizettetési határozatok végrehajtásában, és hozzá kell járulniuk a visszafizettetési politika hatékony megvalósításához.

3.1 A Bizottság szerepe

64. A Bizottság visszafizettetési határozatában törekszik arra, hogy meghatározza az összeegyeztethetetlen támogatás kedvezményezettjeit, és számszerűsítse a visszatérítendő támogatást. Ez lehetővé teszi a visszafizettetési határozatok gyorsabb végrehajtását, és megkönnyíti a visszafizettetési kötelezettség teljesítését. Ha ez nem lehetséges, a Bizottság a visszafizettetési határozatban ismerteti azt a módszertant, amely alapján a tagállamnak azonosítania kell a kedvezményezetteket, és meg kell határoznia a visszatérítendő támogatási összeget⁸⁰.
65. A lojális együttműködés elve szerint a Bizottság többek között az alábbiakkal segíti az érintett tagállamot a visszafizettetési határozat végrehajtásában:
- megoszt olyan táblázatokra vonatkozó példákat, amelyek segítségével az érintett tagállam információt nyújthat a támogatások kedvezményezettjeiről és a támogatási összegekről (lásd a 22. és a 23. pontot);
 - értékeli a visszafizettetési határozat végrehajtására megállapított határidő meghosszabbítása iránti kérelmeket (lásd a 4.1. szakaszt);
 - nyitóülést hív össze (lásd a 4.2. szakaszt);
 - eszközt bocsát rendelkezésre a visszafizettetési kamat számításához (lásd a 110. pontot);
 - megoszt letéti mintaszerződéseket, amelyek felhasználhatók a támogatások ideiglenes visszatérítéséhez (lásd a 117. pontot);

⁷⁶ E tekintetben lásd a Bíróság C-302/09. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Velençe és Chioggia I”)* ügyben 2011. október 6-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:634, 38. és 39. pont.

⁷⁷ Lásd a Bíróság C-232/05. sz., *Bizottság kontra Franciaország („Scott”)* ügyben 2006. október 5-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2006:651, 49. pont.

⁷⁸ Lásd a Bíróság C-382/99. sz., *Hollandia kontra Bizottság* ügyben 2002. június 13-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2002:363, 90. pont.

⁷⁹ Lásd a Bíróság C-527/12. sz., *Bizottság kontra Németország („Biria Gruppe”)* ügyben 2014. szeptember 11-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2014:2193, 43. pont.

⁸⁰ Jogszály nem írja elő a Bizottság számára, hogy az általa hozott visszafizettetési határozatban megjelölje a pontos visszatérítendő összeget. Elegendő, ha a Bizottság határozata olyan információt tartalmaz, amely lehetővé teszi a tagállam számára, hogy túlságos nehézség nélkül maga számszerűsítse ezt az összeget. Lásd a Bíróság C-403/10. P. sz., *Mediaset kontra Bizottság* ügyben 2011. július 28-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:533, 126. pont.

- tájékoztatja az érintett tagállamot a visszafizetési eljárás ideiglenes vagy végleges lezárásáról (lásd a 4.9. szakaszt).

3.2 A tagállam szerepe

66. A tagállamok szerepe kulcsfontosságú a visszafizetési politika hatékony megvalósításában. Azzal, hogy az eljárási rendelet 6. cikke szerinti hivatalos vizsgálat folyamán pontos és teljes körű információkat szolgáltatnak, a tagállamok hozzájárulhatnak olyan visszafizetési határozatok elfogadásához, amelyek könnyebben végrehajthatók, és megelőzik vagy csökkentik annak kockázatát, hogy a visszafizetés nem azonnal és hatékonyan történik.
67. Az eljárási rendelet 16. cikkének (1) bekezdése szerint az érintett tagállamnak meg kell hoznia a szükséges intézkedéseket a támogatásnak a kedvezményezettől történő visszavételére. Az érintett tagállam jogrendszere alapján a visszafizetési eljárás több – helyi, regionális és nemzeti szintű – hatóságot érінhet. A Bizottság tagállamnak címzett határozata az adott állam valamennyi szervére, köztük a bíróságaira is kötelező érvényű⁸¹.
68. Egyes tagállamok egy központi szervet bíztak meg a visszafizetési eljárás ellenőrzésével és felügyeletével. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a központi koordináló szerv azzal, hogy stabil kommunikációs csatornát hoz létre a Bizottság szolgálataival, hozzájárul a visszafizetési határozatok azonnali és hatékony végrehajtásához.

4. A VISSZAFIZETTESI HATÁROZAT VÉGREHAJTÁSA

69. Ha a Bizottság megállapítja, hogy a már nyújtott támogatás összeegyeztethetetlen a belső piaccal, és elrendeli annak visszafizetését, az érintett tagállamnak meg kell szüntetnie⁸² és adott esetben vissza kell fizettetnie⁸³ a támogatást a Bizottság által megállapított határidőn (a továbbiakban: visszafizetési határidő) belül. A visszafizetési határidőn túli visszafizetés nem felel meg az uniós jog követelményeinek, ezért a visszafizetési határozat végrehajtása elmulasztásának minősül⁸⁴. Az érintett tagállam mindenestre továbbra is köteles a jogellenes támogatás visszafizetését végrehajtani, és a visszafizetési határidő lejártát követő lehető legrövidebb időn belül köteles véget vetni az uniós jog megsértésének.
70. A Bizottság tapasztalatai szerint a gyorsított, szakosodott közigazgatási eljárások nagyon hatékonyak lehetnek, és ezek segítségével a tagállamok megfelelő módon eleget tehetnek kötelezettségeiknek.

⁸¹ Lásd a Bíróság C-249/85. sz., *Albako kontra BALM* ügyben 1987. május 21-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1987:245, 17. pont.

⁸² Ez azt jelenti, hogy a tagállamnak minden szükséges intézkedést meg kell tennie annak érdekében, hogy helyreállítsa a támogatás nyújtása előtti helyzetet, akár például a szerződés megszüntetése útján is. Lásd a Bíróság C-275/10. sz., *Residex Capital IV* ügyben 2011. december 8-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:814, 45–47. pont.

⁸³ Lásd a Bíróság C-24/95. sz., *Land Rheinland-Pfalz kontra Alcan Deutschland* ügyben 1997. március 20-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1997:163, 34. pont.

⁸⁴ E tekintetben lásd a Bíróság C-304/09. sz., *Bizottság kontra Olaszország („A tőzsdére újonnan bevezetett vállalatok”)* ügyben 2010. december 22-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2010:812, 32. pont.

4.1 A határozat végrehajtására megállapított határidő meghosszabbítása iránti kérelem

71. A visszafizettetési határozatban a Bizottság két határidőt állapít meg az érintett tagállam számára: i. a határozat végrehajtására a tagállam által tervezett és már megtett intézkedésekkel kapcsolatos pontos információk benyújtására, és ii. a visszafizettetési kötelezettség teljesítésére. Az első határidő végéig a tagállam rendszerint köteles teljes körű információval szolgálni a kedvezményezettek kilétéről, ha a visszafizettetési határozat nem nevezi meg őket, a visszatérítendő összegről és a visszafizettetési kötelezettség teljesítésére alkalmazandó nemzeti eljárásról.
72. Ha a tagállam nehézségekbe ütközik a visszafizettetési határozatnak a visszafizettetési határidőn belül történő végrehajtásával kapcsolatban, köteles a szóban forgó nehézségekről kellő időben tájékoztatni a Bizottságot ahhoz, hogy a Bizottság értékelhesse a helyzetet, és köteles megfelelő megoldási javaslatokat is benyújtani⁸⁵. A visszafizettetési határidő meghosszabbítására tett javaslat is ezek közé tarthat.
73. Ezekben az ügyekben a Bizottságnak és az érintett tagállamnak jóhiszeműen együtt kell dolgoznia annak érdekében, hogy megoldást találjanak a nehézségekre, ugyanakkor az uniós jognak is teljes mértékben eleget tegyenek⁸⁶. Ugyanígy, az érintett tagállamnak a Bizottság rendelkezésére kell bocsátania minden olyan információt, amelynek segítségével a Bizottság megállapíthatja, hogy a választott eszközök révén a visszafizettetési határozatot szabályszerűen végre fogják-e hajtani⁸⁷.
74. A Bizottság gyakorlata az, hogy csak rendkívüli körülmények esetén engedélyezi a határozat végrehajtására megállapított határidő meghosszabbítását, ha a tagállam döntő bizonyítékkal igazolja, hogy egyetlen olyan más lehetséges intézkedés, amely a bizottsági határozat határidőre történő végrehajtását eredményezhetné, sem lenne eredményes.
75. A visszafizettetési határidő meghosszabbítása iránti kérelemnek nem adnak helyt, ha a visszafizettetési késedelem a tagállam által választott módoknak és eszközöknek tudható be, amennyiben gyorsabb lehetőségek is rendelkezésre álltak.
76. Ha a visszafizettetési határidő már lejárt, a meghosszabbítása iránti kérelemnek visszamenőleges hatállyal nem lehet helyt adni (lásd a 69. pontot).
77. A visszafizettetési határidő meghosszabbításához a Bizottságnak új határozatot kell elfogadnia.

4.2 Nyitóülés

78. A Bizottság rendszerint azt ajánlja az érintett tagállamok hatóságainak, hogy röviddel azután, hogy értesítést kapnak a visszafizettetési határozatról, tartsanak nyitóülést. Erre lehetőleg egy hónapon belül, de mindenképpen az információk benyújtására megszabott, a 71. pontban említett első határidő lejárta előtt sort kell keríteni.

⁸⁵ Lásd a Bíróság C-481/16. sz., *Bizottság kontra Görögország („Larco”)* ügyben 2017. november 9-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2017:845, 29. pont.

⁸⁶ Lásd a Bíróság C-271/13. P. sz., *Rousse Industry kontra Bizottság* ügyben 2014. március 20-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2014:175, 78. pont.

⁸⁷ A végrehajtásra vonatkozó javaslatok szemléltetéséhez lásd a Bíróság C-209/00. sz., *Bizottság kontra Németország* ügyben 2002. december 12-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2002:747, 40–44. pont.

79. A nyitóülés célja, hogy a Bizottság és az érintett tagállam hatóságai közötti együttműködésen alapuló, átlátható kapcsolat létrehozásával megkönnyítsék és meggyorsítsák a visszafizettetési folyamatot. A Bizottság azokat az eszközöket is ismerteti, amelyeket fel tud ajánlani a tagállamnak a visszafizettetés megkönnyítésére.
80. A Bizottság törekszik arra, hogy a nyitóülésen első visszajelzést adjon a visszafizettetési stratégiáról, és az érintett tagállam által a visszafizettetési határozat végrehajtásának biztosítására tervezett végrehajtási intézkedésekről.
81. Bár a nyitóülésen való részvétel nem kötelező, a Bizottság határozottan tanácsolja a tagállamoknak, hogy vegyék igénybe ezt a lehetőséget annak érdekében, hogy útmutatást kapjanak a visszafizettetés főbb vonatkozásairól, és jelezzék tájékoztatás iránti igényüket, ha szükségét érzik.

4.3 Azon kedvezményezettek azonosítása, amelyektől a támogatást vissza kell követelni

82. A belső piaccal összeegyeztethetetlennek minősülő jogellenes támogatást azon kedvezményezettektől kell visszakövetelni, amelyeknek abból tényleges előnyük származott⁸⁸. Ha a visszafizettetési határozat nem nevezi meg a támogatás kedvezményezettjeit, az érintett tagállamnak az egyes érintett vállalkozások egyedi helyzetét kell vizsgálnia⁸⁹.
83. Az EUMSZ 345. cikke szerint a magán- és az állami vállalkozásokra ugyanazok az állami támogatásra vonatkozó szabályok alkalmazandók; ennél fogva akkor sincs különbség közöttük, amikor jogellenes támogatás visszafizettetésére kerül sor.

4.3.1 A támogatás kedvezményezettjének azonosítása, ha a kedvezményezett vállalkozáscsoporthoz tartozik

84. A támogatás kedvezményezettjének azonosítása általában nem bonyolult. Néhány esetben azonban előfordulhat, hogy a Bizottságnak fel kell mérnie, hogy az egy gazdasági egységet alkotó vállalkozáscsoporton belül melyik vállalkozásnak származott előnye a támogatásból.
85. Ha bizonyos ügyletek egy vállalkozáscsoporton belül zajlottak le, a Bizottság a visszafizettetést ettől még a csoporton belül a támogatás egyetlen kedvezményezettjére is korlátozhatja. A Bizottság azonban a visszafizettetési határozatában úgy is dönthet, hogy az egy csoporthoz tartozó vállalkozások versenyjogi szempontból egyetlen gazdasági egységet alkotnak⁹⁰, vagy hogy a csoport más vállalkozásainak származott előnye a támogatásból.
86. A 85. pontban említett esetben a visszafizettetési határozat elrendelheti, hogy az érintett tagállam ne csak attól a vállalkozástól követelje vissza a támogatást, amely

⁸⁸ Lásd a Bíróság C-277/00. sz., *Németország kontra Bizottság („SMI”)* ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2004:238, 75. pont.

⁸⁹ Lásd a Bíróság C-69/13. sz., *Mediaset* ügyben 2014. február 13-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2014:71, 22. pont.

⁹⁰ A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint, ha jogilag elkülönülő természetes vagy jogi személyek egy gazdasági egységet képeznek, az uniós versenyjog szempontjából egyetlen vállalkozásnak kell őket tekinteni. Lásd a Bíróság C-170/83. sz., *Hydrotherm* ügyben 1984. július 12-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1984:271, 11. pont.

közvetlenül részesedett annak hasznából, hanem az egy gazdasági egységet képező teljes vállalkozáscsoporttól, vagy a csoporthoz tartozó egyes jogalanyoktól is⁹¹.

87. Az ilyen visszafizetési határozat végrehajtása során az érintett tagállamnak bizonyítania kell a Bizottság felé, hogy megfelelően behajtotta a támogatást annak közvetlen kedvezményezettjétől vagy a visszafizetési kötelezettséggel érintett más vállalkozásoktól.

4.3.2 A visszafizetési felszólítás kiterjesztése; gazdasági folytonosság

88. Ha egy visszafizetési határozat végrehajtási szakaszában a támogatás nem hajtható be az eredeti kedvezményezettől, és a jelek szerint a támogatást továbbadták egy másik vállalkozásnak, a tagállamnak adott esetben ki kell terjesztenie a visszafizetést arra a vállalkozásra, amely az előnyt élvezi, és biztosítania kell, hogy a visszafizetési kötelezettséget ne kerüljék meg⁹².
89. A Bíróság különbséget tett egy vállalkozás tevékenységei átruházásának két módja között. Ezek a következők: i. a vállalkozás eszközei egészének vagy egy részének eladása, amelyet követően a tevékenységet a továbbiakban már nem ugyanaz a jogalany végzi (a továbbiakban: eszközügylet); és ii. a vállalkozás részvényeinek eladása, amelyet követően a vállalkozás, amelynek előnye származott a támogatásból, megtartja jogi személyiségét, és továbbra is végzi tevékenységeit (a továbbiakban: részvényügylet)⁹³.

4.3.2.1 Eszközügylet

90. Ha az összeegyeztethetetlen támogatás kedvezményezettje új társaságot hoz létre, vagy eszközeit egy másik vállalkozásra ruházza át azzal a céllal, hogy ez utóbbi vállalkozás folytassa valamennyi tevékenységét vagy azok egy részét, a szóban forgó tevékenységek folytatása elnyújthatja a támogatás okozta versenytorzulást. Ennek megfelelően előfordulhat, hogy az adott támogatást az újonnan létrehozott társaságnak vagy az eszközök megvásárlójának kell visszatérítenie, ha ők élvezik a szóban forgó előnyt.
91. Eszközügylet esetében a Bizottság eseti alapon, egy sor nyitott, nem együttes kritérium segítségével állapítja meg a vállalkozások közötti gazdasági folytonosság fennállását. A Bizottság különösen az alábbi kritériumokat veheti figyelembe⁹⁴: i. az átruházás terjedelme (eszközök⁹⁵ és kötelezettségek, a munkaerő és/vagy a

⁹¹ Lásd az Elsőfokú Bíróság T-234/95. sz. *DSG kontra Bizottság* ügyben 2000. június 29-én hozott ítéletét, ECLI:EU:T:2000:174, 124. pont.

⁹² Lásd a Törvényszék T-415/05., T-416/05. és T-423/05. sz., *Görögország kontra Bizottság* ügyben 2010. szeptember 13-án hozott ítéletét, ECLI:EU:T:2010:386, 143-146. pont.

⁹³ Lásd a Bíróság C-277/00. sz., *Németország kontra Bizottság („SMI”)* ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2004:238, 78. és 84. pont.

⁹⁴ A Bizottság nem köteles valamennyi kritériumot figyelembe venni. E tekintetben lásd a Törvényszék T-123/09. sz., *Ryanair kontra Bizottság* ügyben 2012. március 28-án hozott ítéletét, ECLI:EU:T:2012:164, 155. és 156. pont.

⁹⁵ Ami az ügylet terjedelmét illeti, elvben az eladott eszközök csak egy részét képezik a támogatás kedvezményezettje tulajdonában lévő eszközöknek. Minél nagyobb az eredeti vállalkozásnak az új jogalanyhoz átkerülő része, annál nagyobb a valószínűsége, hogy az eladott eszközökhöz kapcsolódó gazdasági tevékenységnek továbbra is haszna származik az összeegyeztethetetlen támogatásból. Lásd a Szlovákia által az NCHZ-nek nyújtott SA.33797 – (2013/C) (korábbi 2013/NN) (korábbi 2011/CP) állami támogatásról szóló, 2014. október 15-i (EU) 2015/1826 bizottsági határozatot, HL L 269. 2015.10.15., 71. o. A gazdasági folytonosságot illetően lásd a Bizottság 2008. szeptember 17-i határozatát, N 321/08., N 322/08. és N 323/08. számú állami támogatás – Görögország – *Vente de*

vállalatvezetőség megtartása); ii. az átruházás ára⁹⁶; iii. az eladó és a vevő részvényeseinek vagy tulajdonosainak kiléte; iv. az átruházás megtörténtének időpontja (az eljárási rendelet 4. cikke szerinti előzetes vizsgálat vagy ugyanezen rendelet 6. cikke szerinti hivatalos vizsgálat ideje alatt, illetve a visszafizettetési határozat elfogadása után); v. az ügylet gazdasági logikája⁹⁷.

4.3.2.2 Részvényügylet

92. Az összeegyeztethetetlen támogatás kedvezményezettje részvényeinek harmadik fél részére történő értékesítése nincs kihatással a kedvezményezettnek a szóban forgó támogatás visszafizetésére irányuló kötelezettségére⁹⁸.
93. Ha a jogellenes állami támogatásban részesült vállalkozás részvényeit értékesítik, de a vállalkozás megtartja jogi személyiségét, és továbbra is végzi az állami támogatással támogatott tevékenységeket, a tagállamnak vissza kell fizettetnie a támogatást a vállalkozással⁹⁹. Gyakorlatilag ez a vállalkozás előnyt élvez a versenytársaival szemben.

4.3.2.3 Fúziók és más átszervezések

94. Az eszköz- és részvényügyleteken felül a tagállamokat arra is felszólíthatják, hogy egy fúziót vagy más formában történt átszervezést követően határozzák meg, melyik vállalkozással kell visszafizettetni a támogatást. Ezekben az esetekben az érintett tagállamnak azonosítania kell a támogatás eredeti kedvezményezettjének jogutódját, és a támogatást a fennmaradt jogalanytól kell behajtani¹⁰⁰.

certaines actifs d'Olympic Airlines/Olympic Airways Services; a Bizottság 2008. november 12-i határozatát, N 510/2008. számú állami támogatás – Olaszország – Az Alitalia légitársaság eszközeinek elidegenítése; a Bizottság 2012. április 4-i határozatát az SA.34547. számú ügyben – Franciaország – *Reprise des actifs du groupe SERNAM dans le cadre de son redressement judiciaire*.

⁹⁶ Ha az eszközök elidegenítése nyílt, átlátható, megkülönböztetés- és feltételmentes ajánlattételi eljárás keretében történt a legmagasabb árú ajánlatot benyújtó ajánlattevőnek, a fizetett árat általában a piaci árnak tekintik. Ezt az elvet követte a Bizottság a Németország által a Nürburgringnek nyújtott SA.31550 – (2012/C) (korábbi 2012/NN) állami támogatásról szóló, 2014. október 1-jei bizottsági határozatában; a Bizottság 2014. március 27-i határozata a Görögország által a Larco General Mining & Metallurgical Company S.A.-nak nyújtott SA.34572 – (13/C) (korábbi 13/NN) állami támogatásról; a Bizottság 2015. május 7-i határozata a Portugália által az Estaleiros Navais de Viana do Castelo S.A.-nak nyújtott SA.35546 – (2013/C) (korábbi 2012/NN) állami támogatásról.

⁹⁷ A Bizottság megállapította a gazdasági folytonosságot olyan esetekben, amikor nem volt változás az üzletvitelben, a tevékenységi körben vagy a termelésben. Lásd például a Szlovákia által az NCHZ-nek nyújtott SA.33797 – (2013/C) (korábbi 2013/NN) (korábbi 2011/CP) állami támogatásról szóló, 2014. október 15-i (EU) 2015/1826 bizottsági határozatot, HL L 269. 2015.10.15., 71. o. Ezzel szemben olyan esetekben, amikor jelentős változásokat mutattak ki a tevékenységben vagy az üzleti stratégiában, a Bizottság arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem áll fenn gazdasági folytonosság. Lásd a Németország által a Nürburgringnek nyújtott SA.31550 – (2012/C) (korábbi 2012/NN) állami támogatásról szóló, 2014. október 1-jei (EU) 2016/151 bizottsági határozatot, HL L 34. 2016.2.10., 1. o.; a Németország által a zweibrückeni repülőtérnek és a repülőtér használatát légitársaságnak nyújtott SA.27339 – (12/C) (korábbi 11/NN) állami támogatásról szóló, 2014. október 1-jei (EU) 2016/152 bizottsági határozatot, HL L 34., 2016.2.10., 68. o. Mindenesetre a gazdasági logika önmagában véve nem volt döntő szempont, amikor két vállalkozás közötti gazdasági folytonosság fennállását vizsgálták.

⁹⁸ Lásd a Bíróság C-277/00. sz., *Németország kontra Bizottság („SMI”)* ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2004:238, 81. pont.

⁹⁹ Lásd a Bíróság C-357/14. P. sz., *Electrabel és Dunamenti Erőmű kontra Bizottság* ügyben 2015. október 1-jén hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:642, 113. pont.

¹⁰⁰ Ezzel kapcsolatban lásd a Bíróság C-127/16. P. sz., *SNCF Mobilités kontra Bizottság* ügyben 2018. március 7-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2018:165.

4.3.3 Az adókedvezményekhez nyújtott támogatás kedvezményezettjei

95. Az adókedvezményeket nyújtó programok egyedi esetét illetően az érintett tagállamnak azonosítania kell azokat a vállalkozásokat, amelyeknek előnye származott a programon keresztül nyújtott kedvezményből, és a támogatást tőlük kell behajtani.
96. A kedvezményezett azonosítása szempontjából nem lényeges, hogy az érintett vállalkozás helyesen alkalmazta-e a támogatási intézkedést az adóbevallásában, vagy ellenkezőleg, az alkalmazás során megsértette a vonatkozó nemzeti szabályokat¹⁰¹. A lényeges kérdés az, hogy a vállalkozás előnyhöz jutott-e az adókedvezmény révén, amelyről megállapítást nyert, hogy a belső piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősül. A nemzeti adójogszabályok helytelen alkalmazását vagy az azokkal való visszaélést vizsgáló nemzeti eljárások nem veszélyeztethetik az állami támogatás azonnali és hatékony visszafizettetését.

4.4 A visszatérítendő összeg számszerűsítése

97. Ha a Bizottság határozata már számszerűsítette a támogatási összeget, a tagállam a bizottsági határozatban foglaltak szerint köteles végrehajtani a határozatot. Ha a tagállam vitatja a támogatási összeg számszerűségét, a kérdést az Unió bíróságai elé kell vinni. Ebből következik, hogy a tagállamnak a visszafizettetési határozatban megállapított támogatási összeget kell visszafizettetnie – mindaddig, amíg a határozatot uniós bíróság fel nem függeszti vagy meg nem semmisíti.
98. Ha a Bizottság a visszafizettetési határozatban nem számszerűsítette a visszatérítendő támogatás pontos összegét, az érintett tagállamnak a visszafizettetési határozatban megállapított módszertan alapján meg kell határoznia az egyes kedvezményezettekől behajtandó támogatás összegét.
99. A Bizottság az összes támogatás visszafizettetését kötelezően előírja a tagállam számára, kivéve, ha a támogatás odaítélésének idején a tagállam megfelelt a következők által meghatározott vonatkozó követelményeknek: i. rendelet, amely az EUMSZ 107. és 108. cikkének alkalmazásával meghatároz olyan támogatási kategóriákat, amelyek összeegyeztethetők a belső piaccal (a továbbiakban: csoportmentességi rendelet); vagy ii. rendelet, amely megállapítja, hogy egyes köztámogatások nem felelnek meg az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdésében foglalt valamennyi kritériumnak, ezért mentesek az EUMSZ 108. cikkének (3) bekezdésében előírt bejelentés alól (a továbbiakban: *de minimis* rendelet); vagy iii. a Bizottság más, korábbi határozata¹⁰².
100. A Bizottság a *de minimis* szabály visszamenőleges hatályú alkalmazását a következő feltételekkel tartja elfogadhatónak:
- a jogellenes támogatás teljes összegének a *de minimis* felső küszöbérték alatt kell maradnia¹⁰³; e tekintetben az egy kedvezményezettre jutó átlagos támogatási

¹⁰¹ Lásd a Bíróság C-303/09. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Tremonti bis”)* ügyben 2011. július 14-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:483, 43. pont.

¹⁰² Lásd például az Álava tartományban egyes újonnan alapított vállalkozások részére Spanyolország által nyújtott állami támogatásról szóló, 2001. július 11-i bizottsági határozat (90) preambulumbekzdését, HL L 314., 2002.11.18., 1. o.

¹⁰³ Lásd a Törvényszék T-394/08., T-408/08., T-453/08. és T-454/08. sz., *Regione autonoma della Sardegna és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2011. szeptember 20-án hozott ítéletét, ECLI:EU:T:2011:493, 310–312. pont, amelyet a Bíróság a C-630/11. P–C-633/11. P. sz., *HGA és társai*

összeg használata nem elfogadható, mivel nem biztosítja, hogy összességében egyetlen vállalkozásnak sem származott a szóban forgó felső küszöbértéket meghaladó előnye a támogatásból¹⁰⁴;

- a bármely 3 pénzügyi évet felölelő időszakban nyújtott csekély összegű támogatások összegének visszamenőleges ellenőrzésekor a tagállamnak mindegyik olyan hároméves időszakot figyelembe kell vennie, amelybe beleesik az a nap, amelyen a visszafizetetésből állítólagosan kizárando támogatást nyújtották¹⁰⁵; valamint
- a vonatkozó rendeletben meghatározott valamennyi vonatkozó feltételnek teljesülnie kell¹⁰⁶.

101. A visszatérítendő összeg kiszámításánál a tagállam azt is figyelembe veheti, hogy a kedvezményezett fizetett-e nyereségadó a kapott támogatás után. Ha fizetett (azaz a bruttó támogatás nem egyenlő a nettó támogatással), a tagállam saját nemzeti adójogszabályai szerint figyelembe veheti a korábbi nyereségadó-befizetést olyan módon, hogy csak a támogatás kedvezményezettje által kapott nettó összeget fizetési vissza.
102. Ezzel szemben, ha a jogellenes és összeegyeztethetetlen támogatás kedvezményezettje nem fizetett nyereségadót a kapott támogatás után (azaz a bruttó támogatás egyenlő a nettó támogatással), a kedvezményezettnek a kapott támogatás bruttó összegét kell visszafizetnie.
103. Az érintett tagállamnak mindenképpen biztosítania kell, hogy a támogatás kedvezményezettje ne részesülhessen további adócsökkentésben azáltal, hogy azt állítja, a visszatérítés csökkentette adóköteles bevételeit.

4.4.1 Adóügyi intézkedések

104. Az adókedvezményen keresztül nyújtott állami támogatásokkal összefüggésben „a korábbi helyzet helyreállítása az alapügyéhez hasonló körülmények között azt jelenti, hogy amennyire lehetséges, vissza kell térni ahhoz az állapothoz, amely akkor következett volna be, ha a szóban forgó ügyleteket adócsökkentés nélkül hajtották volna végre”¹⁰⁷.
105. Ebből következően az érintett tagállamnak a jogellenes támogatási intézkedés nélkül kell kiszámítania az adó összegét, amit a vállalkozásnak be kellett volna fizetnie. Ez a számszerűsítés csakis a korábbi tényleges döntéseken alapulhat, figyelmen kívül

kontra Bizottság egyesített ügyekben 2013. június 13-án hozott ítéletével (ECLI:EU:C:2013:387) megerősített.

¹⁰⁴ Lásd a Bíróság C-591/14. sz., *Bizottság kontra Belgium* ügyben 2017. szeptember 13-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2017:670, 46. pont.

¹⁰⁵ Ha például egy tagállam 2018-ban azt állítja, hogy egy 2014. december 31-én nyújtott előny visszamenőlegesen csekély összegű támogatásnak tekinthető, az adott tagállamnak bizonyítania kell, hogy – ha ezt az új csekély összegű támogatást beszámítják – a vonatkozó felső küszöbértéket akkor sem lépik túl a következő hároméves időszakok egyikében sem: 2012-2014, 2013-2015 és 2014-2016. Ebből következik, hogy a Bizottság csak azzal a feltétellel engedélyezheti az állítólagos csekély összegű támogatás visszamenőleges beszámítását, hogy a vonatkozó *de minimis* felső küszöbértéket soha nem lépik túl.

¹⁰⁶ Ahogyan az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2013. december 18-i 1407/2013/EU bizottsági rendelet (HL L 352., 2013.12.24., 1. o.) is megállapította.

¹⁰⁷ Lásd a Bíróság C-148/04. sz., *Unicredito Italiano* ügyben 2005. december 15-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2005:774, 117. pont.

hagyva az alternatív, hipotetikus döntési lehetőségeket, amelyek esetleg rendelkezésre álltak volna¹⁰⁸. Kizárólag a nemzeti és nemzetközi jogszabályokban vagy a visszafizettetési határozatban szereplő, automatikusan alkalmazható levonások vehetők figyelembe.

106. Ha például egy tagállam valamely adólevonás összeegyeztethetlenségére vonatkozó bizottsági nyilatkozatot követően megemeli az adóalapot, ettől elvileg alkalmazhatók még más adólevonások, amelyek az eredeti adó esedékességének időpontjában már elérhetők voltak¹⁰⁹.
107. Az adóügyi dokumentumok bizalmas kezelése nem jelent megfelelő indokot arra, hogy ne nyújtsák be az ezzel kapcsolatban kért bizonyítékokat.
108. A nemzeti jog szerint az adóösszegek (köztük az adókedvezmények formájában nyújtott állami támogatások) beszedése céljából az érintett tagállam adóhatóságai a tényleges behajtás előtt belső adóellenőrzéseket végezhetnek. A szóban forgó adóellenőrzések elfogadhatók, amennyiben i. eredményük alapján a visszatérítés a visszafizettetési határidőn belül megtörténik, és ii. a visszatérítendő támogatás számszerűsítésére vonatkozó határozatban megállapított módszertant követik.

4.4.2 A visszafizettetési kamat kiszámítása

109. Az eljárási rendelet 16. cikkének (2) bekezdése értelmében a visszafizettetési határozat szerint visszatérítésre kerülő támogatás a kamatot is magában foglalja, amely attól a naptól kezdve, amikor a támogatást a kedvezményezett rendelkezésére bocsátották, addig a napig, amíg az visszafizetésre nem került¹¹⁰. A végrehajtási rendelet szerint a kamatot kamatos kamat alapon kell alkalmazni¹¹¹.
110. A visszatérítendő kamat pontos összegének számszerűsítése az érintett tagállam feladata. Ennek megkönnyítése érdekében a Bizottság rendelkezésre bocsátott egy eszközt a végrehajtási rendeletben meghatározott szabályok szerinti kamatszámítás céljára¹¹².

4.5 A visszafizetési felszólítás kézbesítése

111. A tagállamnak, amely a visszafizettetési határozat címzettje, fel kell szólítania a kedvezményezettet arra, hogy a határozatban előírt időn belül fizesse vissza a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatást. Az állami támogatás visszafizettetési

¹⁰⁸ Lásd a Bíróság C-148/04. sz., *Unicredito Italiano* ügyben 2005. december 15-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2005:774, 118–119. pont.

¹⁰⁹ Ebben az esetben a levonásokhoz kapcsolódóan a következő feltételeknek kell teljesülniük: i. nem eredményezhetnek (új) állami támogatást; ii. valamennyi adófizetőre ugyanúgy kell vonatkoznuk; iii. olyan szabályként alkalmazandók, amely az összeegyeztethetetlen támogatás nyújtásának időpontjában már létezett; valamint iv. az levonásokra jogosult vállalkozásoknak automatikusan kell azokból részesedniük (azaz a levonás alkalmazásához nem szükséges a tagállam előzetes engedélye, illetőleg az adófizetőnek nem kell a megfelelő időben élnie ezzel az opcióval).

¹¹⁰ Bírósági eljárás tárgyát képező visszafizettetési határozatok esetén a visszafizettetési kamatot azokra az időszakokra is fel kell számítani, amikor a határozatot bírósági végzéssel felfüggesztették, vagy első fokú bírósági ítélettel megsemmisítették, majd a Bíróság hatályon kívül helyezte. Lásd a Bíróság C-199/06. sz., *CELF and ministre de la Culture and de la Communication („CELF I”)* ügyben 2008. február 12-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2008:79, 56–58. és 69. pont.

¹¹¹ A referencia- és a leszámítolási kamatlábakat (%-ban megadva) 1997. augusztus 1. óta közzéteszik az Európai Bizottság Versenypolitikai Főigazgatóságának honlapján.

¹¹² Az eszközhöz egy nemzeti és uniós szintű nyilvántartásba vételi eljárást követően biztosítanak hozzáférést. Ez a nyilvántartásba vétel biztosítja, hogy kizárólag az érintett tagállam hatóságai és a bizottsági szolgálatok felhatalmazott tisztviselői férhessenek hozzá az eszközhöz.

határidőn belüli visszafizetését elrendelő visszafizetési felszólítás haladéktalan kézbesítése elengedhetetlen annak garantálásához, hogy az eljárási rendelet 16. cikkének (3) bekezdésében megállapított követelmények teljesüljenek (lásd a 17. pontot).

112. A visszafizetési felszólítás jellege és jellemzői – többek között a támogatást odaítélő hatóságtól, az összegegyeztetetlen támogatás nyújtásának módjától és összegétől függően – eltérőek lehetnek. Az adott nemzeti jogrendszer sajátosságaitól függetlenül, a visszafizetési felszólítás kézbesítésének egységesített formái és a kézbesítési eljárások hozzájárulhatnak a visszafizetési határozatok gyors és hatékony végrehajtásához.
113. A nemzeti jogra való hivatkozás azt is sugallja, hogy elvben az érintett tagállam jogrendjében megtalálható valamennyi szabály és eljárás alkalmazandó, függetlenül azok forrásától. Ebből következően, a támogatás olyan kedvezményezettjei esetében, akik az érintett tagállam területén nem rendelkeznek székhellyel vagy állandó telephellyel, a visszafizetési felszólítások kézbesítésére az adott tagállamra alkalmazandó nemzetközi megállapodásokban vagy a nemzetközi magánjogban meghatározott szabályok és eljárások az irányadók.
114. A lojális együttműködés elvének megfelelően a tagállamoknak az első adandó alkalommal figyelmeztetniük kell a Bizottságot, ha egy visszafizetési felszólítás kézbesítésével kapcsolatban nehézség várható.

4.6 A visszafizetetés ideiglenes végrehajtása

115. Ha egy visszafizetési határozat jogorvoslati kérelemmel még megtámadható, a tagállam elfogadhatja a visszatérítendő támogatás ideiglenes visszafizetését.
116. Az érintett tagállam mérlegelheti az ideiglenes visszatérítést, amennyiben az megfelelően biztosítja az összegegyeztetetlen támogatás okozta versenytorzulás teljes körű – jóllehet ideiglenes – megszüntetését. E célból az érintett tagállamnak biztosítania kell, hogy a kedvezményezett megfosszák a jogellenes és összegegyeztetetlen támogatáshoz fűződő előnytől. Az érintett tagállamnak meg kell indokolnia a Bizottság felé az ideiglenes intézkedések szükségességét, és be kell nyújtania a tervezett ideiglenes intézkedések kimerítő leírását.
117. A visszafizetési határozat ideiglenes végrehajtása elérhető például olyan módon, hogy a kedvezményezett a visszatérítés teljes összegét befizeti egy escrow-számlára¹¹³. A Bizottság szívesen rendelkezésre bocsát megfelelő letéti szerződésekre vonatkozó példákat. A tagállam egyedi escrow-számla-megállapodást is benyújthat a Bizottsághoz, ha az megfelel a 116. pontban említett feltételeknek.
118. Ezzel szemben a visszafizetendő összeg jövőbeli megfizetésére nyújtott garancia nem minősül megfelelő ideiglenes intézkedésnek, mivel a támogatás felett időközben a kedvezményezett rendelkezik.

¹¹³ A támogatás teljes összege és a visszafizetési kamat escrow-számlára történő befizetésére a tagállam, egy bank vagy vagyonkezelő és a támogatás kedvezményezettje által aláírt egyedi megállapodás is vonatkozhat, amelyben a felek megállapodnak, hogy az elkülönített escrow-számlára befizetett összeget – a jogvita végső kimenetelétől függően – egyik vagy másik fél javára fogják felszabadítani. A visszafizetendő összegben a letét ideje alatt keletkező nyereségre, illetve veszteségre is a szóban forgó összeg átvéveje jogosult. Ha az Unió bíróságainak végleges döntése csak részben hagyja helyben a visszafizetési határozatot olyan módon, ami a visszafizetendő összeg csökkenését eredményezi, a letétben tartott pénzeszségeket – az esetleges hozammal, illetve veszteséggel együtt – az érintett tagállamnak és a támogatás kedvezményezettjének kell továbbítani arányosan.

119. Másik lehetőség, amennyiben a nemzeti jog erről rendelkezik, az, hogy a kedvezményezett választhatja azt is, hogy a visszafizettetési kamattal növelt támogatási összeget a tagállamnak fizeti vissza egy különleges záradék alapján, amelynek értelmében a támogatás visszakérül a kedvezményezetthez, ha a folyamatban lévő jogvita végső kimenetele az utóbbinak kedvez.
120. Kivételes esetekben az ideiglenes végrehajtás más módjai is alkalmazhatók, feltéve, hogy a fenti elveket tiszteletben tartják. Azonnali végleges behajtás hiányában a tagállamoknak a jogrendjükben meglévő minden olyan hatályos rendelkezést igénybe kell venniük, amely lehetővé teszi a hatóságok számára a támogatás időközi kifizetésének elrendelését¹¹⁴ – még akkor is, ha a rendelkezés eredeti célja nem állami támogatás visszafizettetése volt¹¹⁵.

4.7 Alternatív visszafizettetési módok

121. Ha egy tagállam nem készpénzes fizetés formájában fizettet vissza egy támogatást, a Bizottság rendelkezésére kell bocsátania azokat az információkat, amely lehetővé teszi a Bizottság számára annak megállapítását, hogy a választott mód a határozat végrehajtásának megfelelő módja-e¹¹⁶. A Bizottság akkor fogad el alternatív visszafizettetési módot, ha: i. az megfelelő eszköz a jogellenes támogatási intézkedés által torzított piaci viszonyok helyreállítására; ii. az adott módot a Bizottság és más érdekelt felek el tudják ismerni alternatív visszafizettetési módként¹¹⁷, és iii. a tagállam bizonyítja, hogy az adott mód hatása egyenértékű a készpénzes fizetéssel.
122. A Bizottsághoz rendszeresen érkeznek alternatív módon végrehajtott visszafizettetés – mint például a természetbeni behajtás, vagy az állami támogatással kapcsolatos követelések beszámítása a támogatás kedvezményezettjének az érintett tagállammal szembeni, létező jóváírásába – elfogadására irányuló kérelmek.
123. A Bizottság csak kivételes esetekben fogadhat el természetbeni visszafizetést, ha a 121. pontban foglalt feltételek teljesülnek, és ha az érintett tagállam az alábbi alapelveknek megfelelően jár el.
- Az eszközök értékét objektív módon kell meghatározni annak érdekében, hogy a Bizottság megállapíthassa, hogy az érték megfelel-e a visszafizetendő összegnek, a megfelelő visszafizettetési kamatot is beleértve.
 - A természetbeni visszafizetést lehetővé kell tenniük a nemzeti jogszabályoknak. A tagállamnak tájékoztatnia kell a Bizottságot a vonatkozó nemzeti szintű jogi rendelkezésekről, amelyek a természetbeni visszafizetést szabályozzák.

¹¹⁴ A francia jog például előírja, hogy a nemzeti bíróságoknak el kell rendelniük a támogatás ideiglenes megfizetését (azaz az eljárás érdemi részének kimenetelétől függően), ha a támogatás visszafizetésére irányuló kötelezettség komolyan nem kérdőjelezhető meg. Ez a közbenső kifizetési kérelem (az ún. *référé-provision*) bizottsági határozatot követően kiadott visszafizetési felszólítás tekintetében is megítélhető.

¹¹⁵ Egyes tagállamokban például nincs olyan rendelkezés, amely lehetővé tenné a visszafizettetésért felelős hatóságok számára, hogy az adójogszabályok alapján ideiglenes fizetést rendeljenek el, a polgári jog keretében viszont léteznek hasonló rendelkezések. Ilyen esetekben a tagállamnak élnie kell a határozat ideiglenes végrehajtását lehetővé tevő szabályokkal – függetlenül a határozat végrehajtására választott eljárástól.

¹¹⁶ Lásd a Bíróság C-369/07. sz., *Bizottság kontra Görögország („Olympic Airways II”)* ügyben 2009. július 7-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2009:428, 79. pont.

¹¹⁷ Lásd a Bíróság C-209/00. sz., *Bizottság kontra Németország* ügyben 2002. december 12-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2002:747, 57–58. pont.

- Meg kell akadályozni, hogy a kedvezményezett eszközeinek felhasználásával a határozat elfogadását követően bizonyos ideig (legalább a szóban forgó eszközök általános számviteli szabályok szerinti amortizációjának teljes ideje alatt) gazdasági tevékenységet folytassanak. Ezzel kapcsolatban utalni kell a gazdasági folytonosság fennállásának értékelésére vonatkozóan a 91. pontban meghatározott kritériumokra.
124. A Bizottság csak kivételes esetekben fogadhatja el követelések beszámítását, ha az érintett tagállam az alábbi alapelveknek megfelelően jár el.
- A követelések beszámításának lehetőségéről nemzeti jogszabály rendelkezik;
 - A beszámított követelések nem vitatottak, határozott összegűek és esedékesek; valamint
 - A meghozott intézkedések teljesen átláthatóak annak érdekében, hogy a Bizottság meggyőződhesen arról, hogy ezek az intézkedések alkalmasak a támogatás okozta versenytorzulás megszüntetésére.
125. A visszafizettetés halasztása, illetve a visszafizettetési határidőn túli részletfizetés azt jelentené, hogy a visszafizettetési kötelezettségnek nem tettek eleget haladéktalanul, ezért ezek nem engedélyezettek.

4.8 Fizetéseképtelenségi eljárások

126. A támogatás azon kedvezményezettje, aki nem tudja visszafizetni a támogatást az esedékes visszafizettetési kamattal együtt, elvben csak a kapott támogatásnak köszönhetően él meg a piacon. Ebből következően, ha a támogatás elvonásával visszamenőleges hatállyal visszaállítják a helyzetet a belső piacon, az adott támogatás kedvezményezettjének jogutód és gazdasági utód nélkül el kell hagynia a belső piacot (lásd a 4.3.2. szakaszt).
127. Annak érdekében, hogy behajtsa a támogatást a fizetéseképtelen kedvezményezettől, a tagállam csak akkor foglалhatja le a támogatás kedvezményezettjének eszközeit és kezdeményezheti a kedvezményezett felszámolását, ha az utóbbi nem tudja visszafizetni a támogatást, illetve nem képes semmilyen más olyan intézkedést hozni, amely lehetővé tenné a támogatás visszafizetését, ahogyan ezt a nemzeti jogszabályok előírják¹¹⁸. E tekintetben a támogatás olyan eljárás útján való visszafizettetése, amely a kedvezményezett felszámolására irányul, elvben nem minősül az EUMSZ célkitűzéseire képest aránytalannak¹¹⁹. Ebből következően az érintett tagállamnak a szóban forgó eljárásokat tulajdonosként vagy hitelezőként kell megindítania, amennyiben ilyen pozícióban van¹²⁰.
128. Attól kezdve, hogy a támogatás kedvezményezettje ellen fizetéseképtelenségi eljárás indul, a korábbi helyzet helyreállítása és a támogatás okozta versenytorzulás megszüntetése a visszatérítendő támogatásra vonatkozó követelésnek a hitelezők jegyzékébe való felvételével érhető el, feltéve, hogy ezt azonnal követi i. a teljes

¹¹⁸ Lásd a Bíróság C-363/16. sz., *Bizottság kontra Görögország („United Textiles”)* ügyben 2018. január 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2018:12, 36. pont.

¹¹⁹ Lásd a Bíróság C-142/87. sz., *Belgium kontra Bizottság („Tubemeuse”)* ügyben 1990. március 21-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1990:125, 65–66. pont.

¹²⁰ Lásd a Bíróság C-363/16. sz., *Bizottság kontra Görögország („United Textiles”)* ügyben 2018. január 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2018:12, 38. pont.

támogatási összeg visszatérítése, vagy ha a behajtás továbbra is lehetetlen, ii. a vállalkozás felszámolása, és tevékenységeinek végleges beszüntetése¹²¹.

129. Ami a 128. pontban említett első feltételt illeti, az érintett tagállamnak fel kell vennie a jegyzékbe a visszatérítendő összeget, azaz az összeegyeztethetetlen támogatást a teljes összeg visszafizetéséig vagy – ha a nemzeti jog szerint a kamat felhalmozódása valamennyi hitelező számára ennél korábban befejeződik – ennél korábbi időpontig (pl. a fizetéseképtelenségi eljárás megindulásának napjáig) felhalmozódott visszafizetési kamattal együtt. A tagállamoknak a támogatás tőkeösszegét és a visszafizetési kamatot ugyanolyan ranghellyel kell felvenniük.
130. Ami a 128. pontban említett második feltételt illeti, bár egyes tagállamok rendelkeznek olyan eljárásról, amely fizetéseképtelen vállalkozások valamennyi tevékenységének vagy azok egy részének átszervezésére vagy ideiglenes folytatására irányul, az ilyen eljárás nem alkalmazható, ha nem biztosítja a visszafizetési határidőn belüli behajtást¹²².
131. Így tehát, ha a támogatás kedvezményezettje tevékenységének folytatására irányuló tervet terjesztenek javaslat formájában a hitelezői testülete elé, az érintett tagállam hatóságai csak akkor támogathatják a szóban forgó tervet, ha az biztosítja a teljes visszafizetendő összeg határidőre történő visszafizetését. A tagállam nem mondhat le a visszafizetési igény egy részéről, ha a támogatás kedvezményezettje a visszafizetési határidő letelte után folytatja tevékenységét. Hasonlóképpen, a tagállam más olyan megoldást sem fogadhat el, amely nem eredményezné vagy a teljes visszafizetendő összeg behajtását, vagy a kedvezményezett tevékenységének azonnali megszűnését¹²³.
132. Lehetnek olyan esetek, amikor a támogatás kedvezményezettjének tulajdonosai a cég önkéntes felszámolása mellett döntenek, amit bíróság előtt vagy bírósági felügyelet mellett lefolytatott eljárás nélkül hajtanak végre. A választott eljárástól függetlenül erre az esetre is az e szakaszban meghatározott elvek alkalmazandók.
133. Az érintett tagállam valamennyi szerve – köztük a bíróságok is – köteles a nemzeti fizetéseképtelenségi eljárásokra vonatkozó azon rendelkezéseket, illetve az önkéntes felszámolásra irányadó azon nemzeti szabályokat figyelmen kívül hagyni, amelyek azáltal, hogy a visszafizetendő támogatást a kedvezményezett rendelkezési körében hagyják, nem biztosítják a Bizottság visszafizetési határozatának azonnali és hatékony végrehajtását. Ugyanígy a Bizottság úgy véli, hogy a tagállamnak meg kell támadnia a nemzeti bíróságai által elfogadott minden olyan határozatot, amely sérti az uniós jogot¹²⁴.
134. A támogatás kedvezményezettje akkor minősül felszámoltnak, amikor a tevékenységeit beszüntette, eszközeit és érdekeltségeit pedig piaci feltételek mellett értékesítették¹²⁵. Bár az értékesítésre a nemzeti szabályok alkalmazandók, annak

¹²¹ Lásd a Bíróság C-610/10. sz., *Bizottság kontra Spanyolország („Magesfa II”)* ügyben 2012. december 11-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2012:781, 72. és 104. pont.

¹²² E tekintetben lásd a Törvényszék T-268/13. sz., *Olaszország kontra Bizottság* ügyben 2014. október 21-én hozott ítéletét, ECLI:EU:T:2014:900, 62–64. pont.

¹²³ Amint az az 59. pontban áll, a visszafizetési eljárás célja nem a tagállam bevételeinek maximalizálása, hanem a belső piacon fennálló versenytorzulás azonnali megszüntetése.

¹²⁴ E tekintetben lásd a Bíróság C-496/09. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Foglalkoztatási intézkedések II”)* ügyben 2011. november 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:740, 74. pont.

¹²⁵ Lásd a Bíróság C-277/00. sz., *Németország kontra Bizottság („SMI”)* ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2004:238, 86. pont.

nyílt, átlátható és megkülönböztetésmentes eljárás keretében kell történnie. Az eszközök értékelését független szakértőnek kell végeznie. A Bizottság tapasztalatai szerint ezek a követelmények általában bírósági felügyelet mellett lefolytatott csődeljárás esetén teljesülnek. Annak érdekében, hogy az eszközök megvásárlója ne legyen kötelezhető a támogatás visszafizetésére, a tagállamnak biztosítania kell, hogy ne álljon fenn gazdasági folytonosság (lásd a 4.3.2. szakaszt).

4.9 A visszafizettetési eljárások ideiglenes és végleges lezárása

135. Az elmúlt években a Bizottság kialakította a visszafizettetési eljárások „ideiglenes lezárásának” belső gyakorlatát. Ez olyan helyzetekre alkalmazandó, amikor a tagállam ideiglenesen végrehajtotta a visszafizettetési határozatot, de a végrehajtás nem tekinthető véglegesnek, mert: i. uniós vagy nemzeti szinten peres eljárás van folyamatban; ii. olyan nemzeti közigazgatási eljárás van folyamatban, amely még befolyásolhatja a visszafizettetési kötelezettség teljesítését; vagy iii. olyan fizetéseképtelenségi eljárás van folyamatban, amelyben az állami támogatással kapcsolatos követeléseket a megfelelő ranghelyen szabályszerűen jegyzékbe vették.
136. A lojális együttműködés elve szerint a Bizottság törekszik arra, hogy közölje az érintett tagállammal, amikor ideiglenesen lezár egy visszafizettetési eljárást.
137. A visszafizettetési eljárás ideiglenes lezárását követően az érintett tagállamnak értesítenie kell a Bizottságot, és legalább évente egy alkalommal továbbra is információkat és bizonyítékokat kell a Bizottság rendelkezésére bocsátania.
138. A Bizottság továbbra is tájékoztatja az érintett tagállamot az eljárás állásával kapcsolatos értékeléséről. A bizottsági szolgálatok útján küldött levelével a Bizottság tájékoztatja a tagállamot, amikor a visszafizettetési eljárás véglegesen lezárult. Ebben a fázisban a visszafizettetési eljárást törlik a folyamatban lévő visszafizettetési eljárással járó állami támogatási ügyek jegyzékéből, amelyet a Bizottság Versenypolitikai Főigazgatóságának honlapján tesznek közzé¹²⁶.
139. Sem a visszafizettetési eljárás ideiglenes, sem végleges lezárása nem jelenti azt, hogy a Bizottság ne folytathatna le ismételt alaposabb vizsgálatot az ügyben, vagy szükség esetén ne nyithatná meg újra az ügyet. Ez különösen akkor fordulhat elő, ha olyan új elemek merülnek fel, amelyek megváltoztatják a jelenlegi körülményeket vagy azokat a tényeket, amelyek az ügy lezárásához vezettek.

5. NEMZETI BÍRÓSÁGOK ELŐTTI JOGVITA

140. A visszafizettetési határozatok végrehajtása a nemzeti bíróságok előtti jogvita alapjául szolgálhat. A Bizottság tapasztalata szerint a közigazgatási bíróságok előtti eljárások – amennyiben rendelkezésre állnak – a visszafizetési felszólítások gyorsabb végrehajtását szokták biztosítani, mint a polgári bíróságok előtt indítható eljárások.
141. A visszafizettetéssel kapcsolatos jogviták két fő kategóriáját különböztethetjük meg: i. a visszafizettetéssel foglalkozó hatóság által annak érdekében indított kereseteket, hogy a vonakodó kedvezményezett a támogatás visszafizetésére kényszerítsék; és ii. a visszafizetési felszólítást – a visszafizettetést biztosító egyedi intézkedéseket is beleértve – vitató kedvezményezettek által benyújtott kereseteket.

¹²⁶

Lásd http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/recovery.html.

142. Fennáll a veszély, hogy a visszafizettetési határozat végrehajtása késedelmet szenved, ha a határozat végrehajtására hozott nemzeti intézkedéseket bíróság előtt megtámadják.
143. Ha a kedvezményezett a visszafizettetési határozat állítólagos jogellenessége miatt a határozat végrehajtása érdekében elfogadott nemzeti intézkedések ellen ideiglenes intézkedést kér, a nemzeti bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy az adott ügy megfelel-e a Bíróság által a *Zuckerfabrik*-ügyben¹²⁷ és az *Atlanta*-ügyben¹²⁸ megállapított feltételeknek. Az említett ítélkezési gyakorlat szerint nemzeti bíróság csak akkor rendelhet el ideiglenes intézkedést, ha a következő együttes feltételek teljesülnek¹²⁹:
- (i) e bíróságnak súlyos kételyei merülnek fel az uniós jogi aktus érvényességével kapcsolatban, és ha a megtámadott jogi aktus érvényessége még nem vitatott a Bíróság előtt, akkor maga a nemzeti bíróság terjeszti ezt a kérdést a Bíróság elé¹³⁰;
 - (ii) az ideiglenes intézkedés sürgősen szükséges az intézkedést kérő félnél bekövetkező súlyos és helyrehozhatatlan károk elkerülése érdekében;
 - (iii) ha a bíróság megfelelően figyelembe veszi az Unió érdekeit; valamint
 - (iv) e feltételek mindegyikének vizsgálata során tiszteletben tartja a Bíróság vagy a Törvényszék az uniós jogi aktus jogszerűségéről vagy az európai szinten hasonló ideiglenes intézkedés iránti kérelemről hozott döntését.
144. Amennyiben a 143. pontban meghatározott feltételek nem teljesülnek, az érintett tagállam nem hivatkozhat a nemzeti bíróságok által elrendelt ideiglenes intézkedésekre annak indoklására, hogy nem hajtotta végre a határozatot¹³¹. Ebben az összefüggésben a tagállamnak kell bizonyítania, hogy a feltételek mindegyike teljesül¹³².

6. A BIZOTTSÁG VISSZAFIZETTETÉSI HATÁROZATA VÉGREHAJTÁSA ELMULASZTÁSÁNAK KÖVETKEZMÉNYEI

145. Amennyiben az érintett tagállam nem tesz eleget a visszafizettetési határozatnak, és nem tudja bizonyítani, hogy a visszafizettetés teljes mértékben lehetetlen, a Bizottság jogsértési eljárást kezdeményezhet. Ezenfelül, bizonyos körülmények között arra kötelezheti az érintett tagállamot, hogy függessze fel egy új, összeegyeztethető támogatásnak az érintett kedvezményezett vagy kedvezményezettek részére történő kifizetését.

¹²⁷ Lásd a Bíróság C-143/88. és C-92/89. sz., *Zuckerfabrik Süderdithmarschen és Zuckerfabrik Soest kontra Hauptzollamt Itzehoe és Hauptzollamt Paderborn* ügyben 1991. február 21-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1991:65, 23. és ezt követő pontok.

¹²⁸ Lásd a Bíróság C-465/93. sz., *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft és társai (I) kontra Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft* ügyben 1995. november 9-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1995:369, 51. pont.

¹²⁹ Lásd a Bíróság C-243/10. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Szállodaipar Szardínián”)* ügyben 2012. március 29-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2012:182, 48. pont.

¹³⁰ Lásd a Bíróság C-303/09. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Tremonti bis”)* ügyben 2011. július 14-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:483, 46. pont.

¹³¹ Lásd a Bíróság C-302/09. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Velenice és Chioggia I”)* ügyben 2011. október 6-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:634, 50. pont.

¹³² Lásd a Bíróság C-367/14. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Velenice és Chioggia II”)* ügyben 2015. szeptember 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:611, 50. pont.

6.1 Jogsértési eljárás

146. Az EUMSZ állami támogatással kapcsolatos rendelkezéseinek megsértése befolyásolja a kereskedelmet, és közvetlenül sérti az érintett piacokon működő többi olyan szereplő érdekeit, akik nem részesülnek ugyanilyen típusú támogatásban.

6.1.1 Az EUMSZ 108. cikkének (2) bekezdése szerinti kereset

147. Tekintettel az állami támogatásra vonatkozó szabályoknak a verseny védelmében és a belső piac hatékony működésében betöltött fontos szerepére az EUMSZ 108. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha az érintett tagállam a visszafizettetési határidőn belül nem tesz eleget a visszafizettetési határozatnak, a Bizottság közvetlenül a Bírósághoz fordulhat. Gyakorlatilag az EUMSZ 108. cikkének (2) bekezdése – az EUMSZ 258. cikkével szemben – nem ír elő a pert megelőző szakaszt¹³³.
148. Ahhoz, hogy egy ügyben a Bizottság az EUMSZ 108. cikkének (2) bekezdése alapján a Bírósághoz forduljon, először meg kell állapítania, hogy melyik, a visszafizettetési határozattal a tagállamra rótt kötelezettséget nem teljesítették. A visszafizettetési határozat általában két különböző típusú kötelezettséget tartalmaz: i. a határozatról küldött értesítéstől számított két hónapon belül tájékoztatni kell a Bizottságot a határozat végrehajtása céljából hozott vagy tervezett intézkedésekről, a visszafizettetési határidő letelte után pedig folyamatosan tájékoztatni kell az ügy állásáról; és ii. a visszafizettetési határidőn belül eleget kell tenni az állami támogatás visszafizettetésére irányuló kötelezettségnek.
149. Következésképp bármelyik fenti kötelezettség, valamint a visszafizettetési határozatban megállapított bármely egyéb kötelezettség megsértése maga után vonhatja az EUMSZ 108. cikkének (2) bekezdése szerinti keresetet. Bár a jogsértést megállapították, ha a vonatkozó kötelezettséget a visszafizettetési határidő lejártáig nem teljesítették, a tagállamnak a jogellenes támogatás visszafizettetésének végrehajtására irányuló kötelezettsége a határidő lejártát követően továbbra is fennáll.
150. A visszafizettetési kötelezettség eredménykötelem. A támogatás okozta versenytorzulás megszüntetése érdekében a tagállamoknak a teljes visszafizetendő összeget ténylegesen be kell hajtaniuk¹³⁴.
151. A Bizottság szisztematikusan mérlegeli a bírósági keresetindítást, ha a visszafizettetés nem sikerül, függetlenül a meghíúsulás okaitól¹³⁵ és attól, hogy melyik nemzeti közigazgatás vagy szerv viseli a belső felelősséget a visszafizettetési kötelezettség teljesítésének elmulasztásáért¹³⁶.
152. A bírósági keresetindításra vonatkozó határozat meghozatala a Bizottság mérlegelési jogkörébe tartozik. Ilyen határozatot a Bizottság eseti alapon hoz, figyelemmel a tagállam kötelezettségvállalására és a határozat végrehajtása céljából már megtett

¹³³ Lásd a Bíróság C-378/98. sz., *Bizottság kontra Belgium* ügyben 2001. július 3-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2001:370, 26. pont.

¹³⁴ Lásd a Bíróság C-363/16. sz., *Bizottság kontra Görögország („United Textiles”)* ügyben 2018. január 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2018:12, 34. pont; a Bíróság C-529/09. sz., *Bizottság kontra Spanyolország („Magefesa”)* ügyben 2013. január 24-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2013:31, 91. pont.

¹³⁵ Mindez nem érinti a támogatás visszafizettetésének – igazolt – abszolút lehetetlenségét.

¹³⁶ Lásd a Bíróság C-224/01. sz., *Köbler* ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2003:513, 31–33. pont.

intézkedésekre¹³⁷. A Bizottság emellett azt is figyelembe veheti, hogy a támogatást részben már visszafizették-e, és ha igen, milyen százalékos arányban.

6.1.2 Az EUMSZ 260. cikkének (2) bekezdése alapján indított kereset

153. Az EUMSZ 260. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a Bizottság megítélése szerint a tagállam nem tett eleget az EUMSZ 108. cikkének (2) bekezdése szerinti ítéletben meghatározott kötelezettségeknek, a Bizottság – miután a tagállamnak lehetőséget biztosított észrevételei megtételére – a Bírósághoz fordulhat.
154. Az EUMSZ 260. cikkének (2) bekezdése vonatkozásában a kötelezettségszegés értékeléséhez szükséges referenciaidőpont az EUMSZ 260. cikke (2) bekezdésének első alpontja szerint kiadott hivatalos értesítő levélben meghatározott időpont¹³⁸.
155. Az EUMSZ 260. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárás célja a kötelezettségszegő tagállamnak a kötelezettségszegést megállapító korábbi ítéletben foglaltak teljesítésére való ösztönzése, és ezáltal az uniós jog tényleges alkalmazásának

¹³⁷

A 2007. évi visszafizetési közlemény elfogadása óta a Bíróság számos olyan ügyben döntött, amelyet a Bizottság az EUMSZ 108. cikkének (2) bekezdése alapján terjesztett elé. Lásd a Bíróság C-363/16. sz., *Bizottság kontra Görögország („United Textiles”)* ügyben 2018. január 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2018:12; a Bíróság C-481/16. sz., *Bizottság kontra Görögország („Larco”)* ügyben 2017. november 9-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2017:845; a Bíróság C-63/14. sz., *Bizottság kontra Franciaország („Lignes maritimes Marseille-Corse”)* ügyben 2015. július 9-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:458; a Bíróság C-674/13. sz., *Bizottság kontra Németország („Deutsche Post”)* ügyben 2015. május 6-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:302; a Bíróság C-527/12. sz., *Bizottság kontra Németország („Biria Gruppe”)* ügyben 2014. szeptember 11-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2014:2193; a Bíróság C-547/11. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Jövedékiadó-mentesség”)* ügyben 2014. június 5-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2014:1319; a Bíróság C-411/12. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Kedvezményes villamosenergia-ár”)* ügyben 2013. december 12-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2013:832; a Bíróság C-344/12. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Alcoa”)* ügyben 2013. október 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2013:667; a Bíróság C-263/12. sz., *Bizottság kontra Görögország („Ellinikos Xrysos”)* ügyben 2013. október 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2013:673; a Bíróság C-353/12. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Ixfin”)* ügyben 2013. október 10-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2013:651; a Bíróság C-613/11. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Sardinia Ferries”)* ügyben 2013. március 21-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2013:192; a Bíróság C-485/10. sz., *Bizottság kontra Görögország („Hellenic Shipyards I”)* ügyben 2012. június 28-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2012:395; a Bíróság C-243/10. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Szállodaipar Szardínián”)* ügyben 2012. március 29-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2012:182; a Bíróság C-354/10. sz., *Bizottság kontra Görögország („Adómentes tartalékalap”)* ügyben 2012. március 1-jén hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2012:109; a Bíróság C-454/09. sz., *Bizottság kontra Olaszország („New Interline”)* ügyben 2011. október 13-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:650; a Bíróság C-302/09. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Velenice és Chioggia I”)* ügyben 2011. október 6-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:634; a Bíróság C-303/09. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Tremonti bis”)* ügyben 2011. július 14-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:483; a Bíróság C-305/09. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Kereskedelmi vásárok”)* ügyben 2011. május 5-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:274; a Bíróság C-331/09. sz., *Bizottság kontra Lengyelország („Technologie Buczek”)* ügyben 2011. április 14-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:250; a Bíróság C-507/08. sz., *Bizottság kontra Szlovákia („Frucona Košice”)* ügyben 2010. december 22-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2010:802; a Bíróság C-304/09. sz., *Bizottság kontra Olaszország („A tőzsdére újonnan bevezetett vállalatok”)* ügyben 2010. december 22-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2010:812; a Bíróság C-214/07. sz., *Bizottság kontra Franciaország („Article 44-septies CGI”)* ügyben 2008. november 13-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2008:619; a Bíróság C-39/06. sz., *Bizottság kontra Németország („Kahla/Thüringen”)* ügyben 2008. június 19-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2008:349; a Bíróság C-419/06. sz., *Bizottság kontra Görögország („Olympic Airways I”)* ügyben 2008. február 14-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2008:89; a Bíróság C-280/05. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Mesures urgentes en faveur de l'emploi”)* ügyben 2007. december 6-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2007:753.

¹³⁸

Lásd a Bíróság C-367/14. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Velenice és Chioggia II”)* ügyben 2015. szeptember 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:611, 35. pont.

biztosítása. Az e rendelkezés szerinti mindkét szankciónak – nevezetesen az átalányösszegnek és a kényszerítő bírságnak – ugyanez a célja.

156. A Bíróság a Bizottság javaslata alapján dönt a szankciókról (a javaslat nem köti a Bíróságot). Az EUMSZ 260. cikkének (2) bekezdése szerinti kereset alapján a szankciókra tett fenti javaslat a – rendszeresen aktualizált – bizottsági közleményben meghatározott kritériumokat követi¹³⁹. E közlemény szerint, amikor pénzügyi szankciót szabnak ki egy tagállamra, három alapvető kritériumot kell figyelembe venni: i. a jogsértés súlyosságát; ii. időtartamát; és iii. az igényt annak biztosítására, hogy maga a szankció elrettentsen a további kötelezettségszegéstől. A Bizottság megítélése szerint a visszafizetési kötelezettség megszegése mindig súlyos kötelezettségszegés¹⁴⁰.
157. A Bizottság az EUMSZ 260. cikkének (2) bekezdése szerint módszeresen a Bírósághoz fordul minden olyan esetben, amikor az érintett tagállam nem tett eleget az EUMSZ 108. cikkének (2) bekezdése szerinti ítéletnek¹⁴¹.

6.2 A Deggendorf-ítélet

158. A *Deggendorf* ügyben hozott ítéletében a Bíróság megállapította, hogy a Bizottság egy vállalkozásnak nyújtott támogatást a belső piaccal összeegyeztethetőnek

¹³⁹ A Bizottság közleménye az EK-szerződés 228. cikkének végrehajtásáról, SEC(2005) 1658, HL C 126., 2007.6.7., 15. o., az Európai Bizottság honlapján közzétett közleményekkel módosított és naprakészé tett változat.

¹⁴⁰ Lásd a Bíróság C-184/11. sz., *Bizottság kontra Spanyolország („Baszkföld fiskális támogatása”)* ügyben 2014. május 13-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2014:316, 69. pont.

¹⁴¹ A 2007. évi visszafizetési közlemény elfogadása óta a Bíróság számos olyan ügyben döntött, amelyet a Bizottság az EUMSZ 260. cikkének (2) bekezdése alapján terjesztett elé. Lásd a Bíróság C-93/17. sz., *Bizottság kontra Görögország („Hellenic Shipyards II”)* ügyben 2018. november 14-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2018:903; a Bíróság C-367/14. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Velece és Chioggia II”)* ügyben 2015. szeptember 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2015:611; a Bíróság C-496/09. sz., *Bizottság kontra Olaszország („Foglalkoztatási intézkedések II”)* ügyben 2011. november 17-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2011:740; a Bíróság C-184/11. sz., *Bizottság kontra Spanyolország („Baszkföld fiskális támogatása”)* ügyben 2014. május 13-án hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2014:316; a Bíróság C-369/07. sz., *Bizottság kontra Görögország („Olympic Airways II”)* ügyben 2009. július 7-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2009:428; a Bíróság C-610/10. sz., *Bizottság kontra Spanyolország („Magefesa II”)* ügyben 2012. december 11-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:2012:781. Mindezen ítéletekben, a *Baszkföld fiskális támogatása* ügyben hozott ítéletet kivéve, a Bíróság minden esetben átalányösszeget és a kényszerítő bírságot is kiszabott. A *Hellenic Shipyards* ügyben hozott ítéletben a Bíróság 7 294 000 EUR összegű kényszerítő bírságot állapított meg minden 6 hónap késedelem után, amellyel az adott fél késlekedik végrehajtani a Bíróság ítéletét, továbbá 10 millió EUR átalányösszeget is kiszabott; a *Velece és Chioggia II* ügyben hozott ítéletben a Bíróság 12 millió EUR összegű kényszerítő bírságot állapított meg minden 6 hónap késedelemre, amellyel az adott fél késlekedik végrehajtani a Bíróság ítéletét, továbbá 30 millió EUR átalányösszeget is kiszabott; a *Foglalkoztatási intézkedések II* ügyben a Bíróság a következőképpen kiszámított bírságot szabta ki: a 30 millió EUR alapösszeget beszorozta a jogellenes támogatás annyi százalékával, amennyit nem fizettek vissza vagy amennyinek a visszafizetését nem mutatták ki a vonatkozó időszak végén, a szóban forgó ítélet kézbesítésének napján még vissza nem fizetett teljes összeghez képest – minden 6 hónap késedelem után, amellyel az adott fél késlekedett végrehajtani a Bíróság ítéletét az EUMSZ 108. cikke alapján (68. pont), plusz 30 millió EUR átalányösszeget (97. pont); a *Baszkföld fiskális támogatása* ügyben hozott ítéletében a Bíróság 30 millió EUR átalányösszeget szabott ki (84. pont); az *Olympic Airways II* ügyben hozott ítéletében a Bíróság napi 16 000 EUR összegű kényszerítő bírságot állapított meg a késedelem minden napjára, amikor késlekedtek elfogadni a Bíróság ítéletének végrehajtásához szükséges intézkedéseket (127. pont), valamint 2 millió EUR összegű átalányösszeget is kiszabott (150. pont); a *Magefesa II* ügyben hozott ítéletében a Bíróság napi 50 000 EUR összegű kényszerítő bírságot állapított meg a késedelem minden napjára, amikor késlekedtek elfogadni a Bíróság ítéletének végrehajtásához szükséges intézkedéseket (136. pont), valamint 20 millió EUR összegű átalányösszeget is kiszabott (148. pont).

nyilváníthat azzal a feltétellel, hogy a vállalkozás visszafizeti a korábbi jogellenes támogatást – tekintettel a szóban forgó támogatások halmozott hatására¹⁴².

159. Ha jogilag különálló természetes vagy jogi személyek gazdasági egységet alkotnak, az uniós versenyjog szempontjából egy vállalkozásnak kell tekintetni őket. Különös tekintettel az állami támogatások ellenőrzésére, továbbá a korábbi és a tervezett új támogatások halmozott hatásának értékelése céljából a Bizottságnak figyelembe kell vennie azt a csoportot, amelyhez a támogatás kedvezményezettje tartozik¹⁴³.

7. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

160. Ez a közlemény a 2007. évi visszafizettetési közlemény helyébe lép.
161. Ezt a közleményt a Bizottság az állami támogatás visszafizettetésével kapcsolatban a gyakorlatában előforduló fontos jövőbeli fejlemények vagy az alkalmazandó uniós szabályok vagy ítélkezési gyakorlat vonatkozó módosításai alapján felülvizsgálhatja.
162. A tagállami hatóságok az állami támogatás visszafizettetésével kapcsolatos kérdéseikkel a Bizottság kapcsolattartó pontjához fordulhatnak a következő címen: comp-recovery-state-aid@ec.europa.eu

¹⁴² Lásd a Bíróság C-355/95. P. sz., *TWD kontra Bizottság* ügyben 1997. május 15-én hozott ítéletét, ECLI:EU:C:1997:241, 25. és 26. pont.

¹⁴³ Lásd az Elsőfokú Bíróság T-303/05. sz., *AceaElectrabel kontra Bizottság* ügyben 2009. szeptember 8-án hozott ítéletét, ECLI:EU:T:2009:312, 163. pont, amelyet a Bíróság C-480/09. P. sz., *AceaElectrabel kontra Bizottság* ügyben 2010. december 16-án hozott ítélete (ECLI:EU:C:2010:787) megerősített.